

ERDÉLYI
REFORMATA
ANYASZENTEGYHÁZ
NÉVKÖNYVE
1861re.

A kolozsvári ev. ref. theol.
fakultás könyvtára.

Előre bocsátva : a) Püspök **Eperjesi Zsigmond**
életrajzát; b) egy értekezést a presbyteri igaz-
gatásról; c) A szászföldi és oláhországi refor-
mált egyházak rövid történelmét.

KOLOZSVÁRTT,

AZ EV. REF. FŐTANODA KÖNYVNYOMDÁJA BETŰIVEL.

MDCCCLXI.

Rövidítés okáért használt betűk értelmezése.

a. e. = anyaegyház.
l. e. = leányegyház.
l. sz. = lelkek száma.
t. sz. = tanulók száma.

l. = lelkész.
s. l. = segéd lelkész.
t. = tanító.
l. t. = leánytanító.

Az erdélyi egyházakban, kevés kivétellel, az iskolatanítók énekvezetők is.

703/2017

Rövidítés okaért használt betűk értelmezése.

SÁJTÓHIBÁK.

A 18 lapon alólól 10 sorban levő tételt következőleg kérjük kiigazítani: „A Helytartóság átlátta a ref. fő Consistorium sérelmét és törvény útjára igazította a lutheranum fő Consistoriumot; de ez folyamodást jelentett a ministeriumhoz s a t.”

A 39 lapon alólól 7 sor Czoldor helyett olv. Czelder.

703703/2017

FOLYTATÁSA

A PÜSPÖKÖK ÉLETRAJZÁNAK.

Csernátoni Vajda Péter után lett a

30-dik püspök **Eperjesi Zsigmond**, kinek születése helyéről, idejéről, papi hivatalba lépése előtti életéről semmi adatot nem találhattam, következésképpen csak ott kezdek életrajzát, mikor 1755-ben szőkefalvi pap lett, onnan 1758-ban V.-Gálfalvára vitetett, 1767-ben a Héderfáján tartatott részletes zsinaton egyházmegyei jegyzőnek választatott, mely hivatalát viselte 1776-ig, a mikor az uj-tordai közzsínaton közfőjegyzőnek választatott Borosnyói L. Simon helyébe, ki ezen hivatalról lemondott vala, 1777-ben Felvinczre ment papnak, hol a közfőjegyzői hivatalt folytatta 1782-ig, a mikor püspök lesz, és ezen hivatalában az említett (v. october havában collationalissal megerősített).

A mint a Csernátoni V. Péter életrajzában említettett, a méltóságos egyházi főtanácsnak régi szándoka volt, hogy a püspök lakjék állandóan N.-Enyeden, de lakhelye nem lévén, és az iskolai előjáróság is alkalmas szállást a püspöknek adni nem tudván, mindaddig nem költözhetett a püspök Enyedre lakni, míg gr. Toroczka Zsuzsánna urasszony néhai gr. Székely László özvegye, a miriszlói utczában levő házas telkét püspöki laknak nem ajándékozta egy 1783-ban junius 2-kán kelt collationalisában. Ezen kegyes ajándék által leve a püs-

pököknek állandó lakhelyök N.-Enyed, és Eperjesi Zsigmond, miután az ekklézsia is meghívta papjának, be is költözék a püspöki lakba 1784-ben october 18-án, mint ezt maga a püspök megírta Szebenbe a mélt. egyházi főtanácsnak. Ebben a püspöki lakban laktak a püspökök 1847-ig, mely évben a mélt. egyházi főtanács a magyarutczában egy alkalmasabb lakkal cserélte föl azt, melybe akkori püspök Antal János beköltözött, de a következő 1848-ban a kiütött forradalom miatt ott hagyta, és azóta elébb M.-Vásárhelyen volt, most Kolozsvártt van a püspök lakása.

Eperjesi Zsigmond 11 évig folytatta püspöki hivatalát; hivataloskodása ideje alatt megemlítésre méltók a következők:

1783-ban közzsinat tartatott Sárdon september 28-án és a következő napokon. Ezen a közzsinton a mélt. főegyházi tanács küldöttein kívül két polgári biztos is volt jelen, névszerint: alsó-fejérvármegyei főispán b. Kemény Simon és télömester mélt. Zeyk Dániel; a fő egyházi tanács részéről gr. Teleki Lajos, Fekete Lajos és Danczkai Lajos; ezen a közzsinton 50 ifju szenteltetett fel pappá, kik közül 18-an külső országi egyetemeken jártak, — azért voltak pedig ilyen nagy számmal a felszenteltetett ifju papok, mivel 1782-ben nem tartatott közzsinat.

A sárdi közzsinatnak nevezetesebb tárgyai voltak a következők:

1-ször. A közfőjegyző választása, mely hivatalra kijelölte vala a m. egyházi főtanács Kovács József n.-enyedi, Kis Gergely sz.-udvarhelyi, Basa István m.-vásárhelyi tanárokat, Incze István hunyadi, Keresztes Máté kézdi egyházmegyei espereseket, és Benkő József erdővidéki jegyzőt. A szövatok többségét elnyerte n.-enyedi tanár Kovács József, kit a közzsintoni megjelenésre meghívtak t. Kónya Ferencz és Fosztó Bénéám atyafiak, de azzal a válaszszal tértek vissza, hogy a

megválasztott tanár, életkora és betegeskedése miatt, a főjegyzőséget el nem fogadja. Erre a közzsínatra főjegyzőnek helyettesítettét görgényi esperes t. Simon János, — közügyigazgatónak megválasztott küüllő-egyházmegyei h. esperes t. Kónya Ferencz.

2-szor. Több közzsínati határozatok nyomán, szorosan meghagyatik az espereseknek, hogy a felügyeletök alatti papokat gyakran látogassák meg, és járjanak végire, vajjon a hitcikkekről prédikálnak-é, catekizálnak-é? valamint a papok és iskolatanítók erkölcsi magukviselésére is ügyeljenek. A hibázókat előbb 3, azután 6 frttal, terheesebb esetekben pedig hivatalukból felfüggesztéssel s jövedelmök lefoglalásával büntessék, az ilyen jövedelmek azon egyházak javára fordítatván, melyekben a hibát elkövették. Ezen eljárásokról pedig az esperesek a közzsínatot tudósítsák.

3-szor. A papi öltönyre nézve. Az akademiták viseljenek fekete színű német öltönyt; parókát vagy ne viseljenek, vagy ha viselnek, legyen az lehető csinos, mert sokkal illendőbb és szebb saját csinosan fésült hajakkal járni, mint horkos parókával. A hazában tanultak vagy domidoctusok közül csak az officialisoknak engedődik meg róka-torokkal prémeztetni meg mentéjüket. Az iskolamesterek viseljenek hasonlóan fekete színű öltönyt, dolmányt vagy togát magukra ne vegyenek. Papjok otthon nem létében könyörögni vagy prédikálni a szószékbe fel ne menjenek, hanem csak az éneklő-helyről, pulpitusról teljesítsék azt, kivéven a nagyobb városokban az olyan rectorokat, kik magukat papi hivatalra szánták.

4-szer. Készíttessék vélemény a Tractuale Consistoriumokról, azoknak szabályozásáról, mire biztosoknak kinevezettek Borosnyai L. Simon m.-vásárhelyi pap, Kónya Ferencz küüllői, Simon János görgényi esperesek.

5-ször. Elfogadja a közzsinat a m. egyházi főtanácsnak azon ajánlatát, hogy a diákok közül csak azok tehessenek templomi szolgálatot, kik magukat a tanárok előtt lekötelezik, hogy papok lesznek.

6-szor. A Communitást illető határozat. Communitás nevezete alatt értetik a Rikán belőli 4 reformatus és 1 unitarius egyházmegyék gyűlése, melynek tagjai az itt egyházmegyék egyházi és világi előjárói, jelesen esperes, jegyző, közügyigazgató, fő- és algonodnokok, és még a törvényesen választott székbírák. Elnöke ennek a gyűlésnek mindenkor a hivatalban idősebb reformatus esperes, jegyzője hasonlóan a hivatalában idősebb reformatus jegyző, csak egyetlen egy példa van arra, hogy a Bethlen Gábor fejedelem idejétől fogva unitarius pap viselte volna a jegyzőséget, és az is rövid ideig; a közügyigazgató is a hivatalában idősb reformatus Director; Bethlen Gábor fejedelem adta volt a Rikán belőli papságnak azt a kiváltságot, hogy azok közjogaik fentartása védelmére gyűlést tartsanak; az 1614-ben adatott fejedelmi privilegialis levél ma is meg van a Communitásnál, melyet azután I-ső Rákóczi György 1647-ben, II-dik Rákóczi György 1654-ben megerősítettek, de ezen privilegiumnál fogva csak közjogaik oltalmazása végett tarthatja a Communitas a maga gyűléseit. Idővel megfeledkezett ez a gyűlés a privilegialis levél céljáról, és a Communitást a négy egyházmegyék revisorium forumának kezdték tartani, úgy hogy a papok dislocatióját és a részletes zsinatokon el nem dönthetett válopereket itt látták, itt döntötték el. Mely visszaélés eltörlésére a Dézsen 1758-ban tartatott közzsinat azt határozta volt, hogy a Comunitás-gyűlésen csak a papok kiváltságát illető kérdések tárgyaltsanak, mint a minek oltalmazására állittatott volt fel a Communitas; a matrimonialis ügyek, a dislocatiók és más a részletes zsinatokon peremptorie nem decidáltatható ügyek ne a

Comunitás, hanem a generalis Synodusra vitetnessenek a 87-ik és 89-dik Canonok értelmében. De ezen közzsinati határozat ellen is újra elkezdődtek a visszaélések; úgy kezdték nézni a Comunitást, mint apellatorium-forumot, fellebbezték oda a részletes zsinatokon el nem dönthetett ügyeket; mely visszaélés ellen panaszt emeltek a mélt. egyházi főtanácsnál az erdővidéki papi és világi előjárók, minek következtében megkérdezte a mélt. egyházi főtanács a Rikán belőli egyházmegyék gondnokait, vették-e teljesedésbe az egyházmegyék a dézsi 1758-ban tartatott közzsinat határozatát? Ha nem, miért nem? és mitől fogva kezdték attól elállani? Ezen kérdésekre a gondnokok világosító feleletjüket beadván, ezt elküldötte a m. egyházi főtanács a Sárdon tartatott közzsinatra, hogy az az erdővidéki és más három egyházmegyék közt az egyenlenséget enyésztesse el, de midőn e nem sikerült, a sárdi közzsinat is megerősítette a dézsi zsinatnak e tárgyban hozott határozatát, és azt sub gravi animadversione teljesedésbe vétetni és megtartatni rendelte. És ez a határozat semmi újabb határozás által eltöröltni vagy csak módosítva sincsen maig is.

7-szer. Az ekklézsia követés módja felsőbb rendelés következtében szelidítettett. Erre alkalmat adott Küküllő vármegye orvosának a királyi kormányhoz tett azon felterjesztése, hogy a sok gyermekölések abban a vármegyében azon okból lesznek, mivel a megesett nőszemélyeknek a reformatusok és unitariusoknál igen gyalázatos poenitentia tartáson kell átesni, mielőtt ekklézsiát követhetnének. A királyi kormány erről a tárgyról, a fő egyházi tanács útján, megkérdezte a közzsinat véleményét, de mielőtt ez a vélemény a királyi kormányhoz felküldetett volna, 1783-ban november havában tudósította a kir. kormány az egyházi főtanácsot arról, hogy királyi rendelet által a megesett személyekre nézve mind a

polgári, mind az egyházi büntetés el van engedve, és az eklezsia követés a pap házáánál is megeshetik.

8-szor. Az új Agenda készítéséről.

Anyaszentegyházunkban a kereszteleésben, esketésben és más szertartásokban az 1621-beli agenda használtatott, mely 1749-ben Kolozsváron újra nyomtatott vala. De ezen az agendán, a kor kívánatához képest némű módosítást tenni szükség volt. Ezért a m. egyházi főtanács ajánlotta is a Sárdon tartatott közssinatnak, hogy az agenda módosításáról tanácskozzék. A közssinat ezen ajánlat nyomán tett is lépéseket erre nézve; több papok fölszólítottak egy új agenda kidolgozására, jelesen: kolozsvári pap Incze Mihály, vizaknai pap Zalányi Péter, közfőjegyző Kiss Gergely. Több zsinaton fordult meg a dolgozott agendák megvizsgálása, — maga a m. fő egyházi tanács is ajánlólag beleszólott ebbe a tárgyba, és az eredmény a lett, hogy Kiss Gergely, az ő dolgozatára tett észrevételeket figyelemben tartva, halála előtt a maga dolgozatát elővette, javította, némely hozzá ragasztott könyörgésekkel megtoldotta. Az ő halála után, a Gernyeszegen, Ó-Tordán, Toroczkó-Szt-Györgyön tartatott közssinatok, az általa dolgozott agendát helybehagyták, és különösen a toroczkó-szt-györgyi közssinat annak kinyomatására a m. egyházi főtanácsot fölkérte, abból az okból is, mivel a kolozsvári kollégium nyomdájának belüi a generalis eklezsiaé voltak, melyeket évenként fizetendő díj mellett adott volt el. Ki is nyomtatott a Kis Gergely agendája. Ugy látszik ezekből, hogy az agendának megújítása, kinyomatása hosszas tanácskozás, megfontolás tárgya volt, mert 1783-tól fogva 1789-ig minden közssinaton előkerült.

A sárdi közssinat jegyzőkönyve a m. egyházi főtanáchoz felküldetett, de arra ott semmi észrevétel nem tétetett.

1784-ben közssinat tartatott Kolozsváron, hova a m. egyházi főtanács biztosainak kinevezte gr. Bethlen Ger-

gelyt, b. Inczédi Sámuel a kolozs-kalotai egyházmegye főgondnokát, Zsombori Elek, Füleki Sándor algondnokokat, és Kolozsvári Zsigmond Kolozsvár városa főbiráját, — a királyi kormány pedig kinevezte biztosoknak gr. Teleki Ádám dobokai főispánt és b. Bánffy György krasznai administrátort.

Ezen a közzsínaton 13 pap szenteltetett fel.

Ennek a közzsínatnak érdekesebb tárgyai voltak:

1-szor. A közfőjegyzői hivatal betöltése. Erre nézve azt az ajánlatot tette a m. egyházi főtanács a közzsínatnak: amár m.-vásárhelyi pap Borosnyai L. Simon néhány évvel ez-előtt a közfőjegyzői hivatált felvállalta és egy évig folytatta is, de azután arról lemondott; kérje meg levele által mégis a közzsínat ezt a t. atyáit a közfőjegyzőség ujbbóli felvállalására. Püspök Eperjesi Zsigmond a m. egyházi főtanácsnak ezen ajánlására azt az észrevételt tette, hogy jó lenne arra az esetre közfőjegyzőt választani, ha Borosnyai azt fel nem vállalná. Kijelölte a m. egyházi főtanács a főjegyzőségre Borosnyai L. Simon mellé Kis Gergely sz.-udvarhelyi, Basa István m.-vásárhelyi tanárokat, és Benkő József erdővidéki főjegyzőt, kik közül Kis Gergely 20, Benkő József 10 szót nyertek. Görgényi esperes Simon János erre a közzsínatra közfőjegyzőnek helyettesített.

2-szor. A püspöki körlevelek közzétételére határozott, hogy azokat ezután ne vigyék ekklezsiák-ból ekklezsiák-ba, hanem az esperesek bizonyos iskolamesterek által küldjék egyik esperestől a másikhoz, hogy a felsőbb rendelkezések annál pontosabban teljesíthetessenek.

3-szor. Püspöki előterjesztés következtében megállítatott, hogy ennekutánna, kiknek valami panasza vagyon, annak orvoslásáért csak azután folyamodjék a püspökhöz, miután előbb az esperes azután a r. zsínat abban határozott, és ezzel a határozással nem lenne meg elégedve.

1785-ben közzsinat tartatott Baczonban, melyre az egyházi főtanács maga részéről biztosoknak kinevezte gr. Mikó Miklós királyi táblai ülnök, gr. Mikó Ferencz, Dániel Imre számszeletti táblai ülnök, Cserei József, Osváth Sámuel és Cserei Farkas urakat, kormány-biztosokvó Itak gr. Toldalagi Zsigmond és Ugron Pál urak.

Ezen a közzsinaton 15 papot szenteltek fel.

Ezen közzsinatnak érdekesebb tárgyai:

1-szor. Udvarhelyi tanár t. Kis Gergely a közfőjegyző ségbe esküetétéle mellett beigtattatott. Ugyan is Borosnyai L. Simon, ennek a hivtálnak felvállalására nézve ugy nyilatkozott: nekie a közfőjegyzőségre szüksége nincsen, ha az anyaszentegyháznak van reá szüksége, találjon módot abban, hogy melléje rendeljen segédpapot és annak illő jövedelmet, e mellett hivatalos utazásaiban a szükséges költségről gondoskodják. A m. egyházi főtanács Borosnyainak ezen nyilatkozatára megirta, hogy a közfőjegyzőséggel semmi jövedelem nemlővén összeköttetve, ne kössé ilyen feltételekhez a hivatal elvállalását, s ezen válasz következtében aztán a hivatalt nem vállalta fel.

2-szor. Az esperesekre és egyházmegyei jegyzőkre bizatik, hogy a mely egyházakban nem lennének, azokban készítettessenek anyakönyveket, és rendelják meg, hogy azokba a papok pontosan írjanak be minden papi actusokat.

3-szor. A püspök előterjesztése következtében megkérte a közzsinat a mélt. egyházi főtanácsot annak kieszközlésére, hogy jövendőben hazánkban semmi vallásos könyvek, vagy olyanok is, melyek az egyházi constitutiokat tárgyazzák, a püspök jóváhagyása nélkül sem ujból, sem után ne nyomattassanak, vagy ha ilyen könyvek sajtó alatt lennének, azoknak kinyomatása is akadályoztassék meg.

4-szer. Ugyan a püspök előterjesztésére megállitatott,

hogy az énekvezetők a zsoltárokat idő és hely szerint válaszszák meg. Új invocatiók készítésére t. Keresztes Máté mint theologus és az éneklés mesterségét értő pap megbízott. Ugyanekkor állíttatott meg, hogy ünnepnapokon a könyörgés után az alapige felvétele előtt énekeltesék az Atya Fiu Szentlélek, valamint az is, hogy a prédikáció végeztével a népnek megáldása éneklés után történjék.

5-ször. Szorosan megrendeltetett a gyermekeknek a népiskolákban jó móddal tanítása.

1786-ban közzsinat tartatott Sz.-Udvarhelyen.

Ezen a közzsinton a m. egyházi főtanács biztosai voltak ifj. gr. Bethlen János, Dályai Kandó Mihály és Ugron Pál, királyi biztosok voltak gr. Bethlen Ádám, b. Kemény Sámuel.

Felszentelendő papok voltak 12-en, kik közül 3 nem szenteltetett fel az ösmeret hiánya miatt.

Ennek a közzsinatnak érdekesebb tárgyai voltak:

1-ször. A templombeli székek feletti veszekedésről rendelések. A m. egyházi főtanács kedvetlenül tapasztalván, hogy némely ekkleziákban, kiváltképpen pedig a háromszékiekben, a templomi székekbeni ülések, a comuniora való előállásokban, keresztyénekhez illetlen, botránkoztató tolakodások, taszigáldások történnek, nem mulatta el még 1768-ban a Déván tartatott közzsintahoz, atyai intéssel teljes felszólítást küldeni oly czélból, hogy azt a t. esperesek az ekkleziákban tegyék közönségessé. Ezen felszólításban atyailag ajánlja a m. egyházi főtanács, ne legyenek a templomban senkinek külön ülő helyei, hanem üljön mindenki oda a hová lehet, mert a tiszta szívből származott könyörgés hamarább hat Istenhez az utolsó székből is, mint a nem tiszta szívből származott az elsőből; valamint azt is ajánlja, hogy járuljanak a hívek minden tolakodás, elsőség feletti kapkodás nélkül az Ur asztalához, mert az évangyéliomi gazda vendégségében is kedvesebb

vendégek voltak az utcáról bement csonkák és bennak, mint a sókféle ürügy alatt magukat mentető hivatalosok. De a m. egyházi főtanácsnak, ezen ajánlata úgy látszik nem tette meg minden egyházakban a maga hatását, a templombeli székek feletti veszekedés nem szűnt meg, nevezetesen háromszéki ekkléziáinkban, és felhatott az uralkodó Felség eleibe, honnan kérdés tétetett a tárgyban a m. egyházi főtanácsshoz, s azután a királyi gubernium 1786-ban február 23-káról következő rendelést küldött a m. egyházi főtanácsshoz kibirdetelés végett: „Adassék tudtára a hallgatóknak, hogy a kik ennekutána a templombeli székek felett veszekednének, nemcsak egyházi fenytékkal büntetődnek, mint eddig, hanem külső magistratus közbejötté által folytatandó fiscalis actio és azt követő büntetés alá esnek, mire nézve az ilyen versengéseket előre be kell jelenteni a m. egyházi főtanácsnak. Szinte 75 éve ezen udvari rendelés keletkezésének, s fájdalom még ma is szükség lenne ezt életbe léptetni néhány ekkléziáinkban, melyekben a Jézus néhány követőinek lelkekből sem az evangéliomnak világa, sem mi-volt korunknak intő szava nem tudta kiirtani a templomi székek feletti versengést.

2-szor. A m. egyházi főtanács tudatja a közzsinattal, hogy a Felség a házas felek közti egyenetlenségeket jövődre nézve a papi törvényszékektől elvévén, világi törvényszékek által rendeli eligazíttatni.

1787-ben közzsinat tartatott Gernyeszegen. Egyházi főtanácsbíztosok voltak b. Daniel István, id. gr. Teleki József és Szilvási János; kormányzék-bíztosai voltak gr. Rhédei Mihály és ifj. gr. Bethlen László.

Hányan szenteltettek fel a papi hivatalra, feljegyezve nem találtam.

Érdekesebb tárgyak voltak:

1-szor. A közfőjegyzői hivatal betöltése a Kis-Gergely halálával. A megüresedett közfőjegyzői hivatalra kijellette a m. egyházi főtanács, kolozsvári collegium philologia tanárát Bódoki Józsefet theologia tanárát Szathmári Páp Mihályt, kézdi esperes Keresztes Mátét, erdővidéki esperes Benkő Józsefet. A szózatok többségét elnyerte esperes Keresztes Máté, ki eskü letétele mellett hivatalát el is kezdette.

2-szor. A m. egyházi főtanács jónak látta a közzsínat figyelmét felhívni a canonika visitatióknak jobb móddali megartására. E végre ezeket ajánlotta: Értsenek egyet az esperesek a visitatio módjára nézve a gondnokokkal, vegyék figyelmbe a Déésen 1780-ban tartatott közzsínatnak a visitatio tartásáról megállított rendszabályait; hozzá csatolván azokhoz két pontot t. i. az anyakönyvek rendes megvizsgálását és a népiskolákra való felügyelést. Hogy pedig a m. egyházi főtanács is figyelemmel kísérhesse az évenként tartatni szokott canonica visitatiokat, ezen a közzsínaton megállítatott a visitatio jegyzőkönyvének a m. egyházi főtanácschozi felküldése évenként.

1788-ban közzsínat tartatik O. Tordán.

A m. egyházi főtanács biztossai voltak gr. Toroczka Zsigmond, gr. Vas Dániel, Miske Kristóf, gr. Bethlen Ádám. Királyi biztosok voltak B. Naláczi József, Inczédi Sámuel.

Erről a közzsínatról csak ennyit lehet megjegyezni: erdővidéki esperes Benkő József udvarhelyi tanárnak választatván, kérte magánál meghagyatni az esperesi jogokat, de mivel ennek a kérésnek megadása a közzsínatot illette, a m. egyházi főtanács ezen kérést oda utasította. De maga Benkő József is átlátván, hogy a tanári hivatallal együtt az esperesit nem folytathatja, önként visszavette ezen kérését, megelégedvén az-
zal, hogy az esperesi czímet megtarthassa, mibe a közzsínat is

beleegyezett azzal a kikötéssel, hogy a cím megtartása mellett semmi esperesi jogok gyakorlásába ne ereszkedjék.

1789-ben közzsínat tartatott Toroczko-Sztgyörgyön, a m. egyházi főtanács biztossai voltak gr. Teleki József, gr. Bethlen Sámuel, b. Nálácz József és Miske Kristof.

Királyi biztosok gr. Toldi Zsigmond, Inczédi Sámuel.

Ezen a közzsínaton 19-en szenteltettek fel a papi hivatalra.

Érdekesebb tárgyai annak e közzsínatnak.

1-ször. Kérdés tétetett az iránt, hogy vajon az iskolák rectorai, egyházak kántorai, felhatalmaztassanak-e a püspök által sacramentumok kiszolgáltatására, mielőtt papi hivatalba léphetnének? Megállíttatott, hogy ne hatalmaztassanak fel.

2-szor. Esperes és közügyigazgató elöterjesztésére a közzsínat megállíttotta a következőket:

a.) Megújította a sárdi 1783-ban tartatott közzsínatnak a papok és iskolamesterek öltönyéről hozott határozatát, azzal a hozzáadással, hogy a kik ezt még nem tartanak, azok a 83-ik Canon szerint büntetessenek.

b.) Megújította a közzsínat az Isteni tisztelet folyamára nézve a Baczonban 1785-ben tett határozatot.

c.) Megállíttatott, hogy a halottas házaknál a rythmizálások, hosszas bucsuztatások a 76-ik Canon értelmében szűnjenek meg.

d.) A külső országi egyetemekre menni szándékozó ifjakra nézve meghatározatott, hogy ha azok peregrinálások ideje alatt magukat erkölcstelenséggel megbélyegeznék, az ilyenektől a püspök az ajánló levelet vegye vissza.

e.) Ha a külső országi egyetemekre ment ifjak onnan maguknak nőt hoznának, haza jövételek után három évig ekklesiába nem léphetnek.

f.) Házassági szövetségben nem élő nőkre nézve, paráználkodás esetében tartassék meg a királyi rendelés; házassági

szövetségben élő nőkre nézve, a 44-ik canon.

g.) A püspök előterjesztésére meghatározza a közzsinat, hogy a küküllővári közzsinton 1778-ban kihirdetett királyi rendelet értelmében, az előregedett, elnyomorodott papok mellé következők jogával segédek adassanak.

1790-ben közzsinat tartatott Erdő-Szentgyörgyön; fő egyház tanácsi biztosok voltak gr. Toldalagi Ferencz, gr. Teleki Mihály, gr. Bethlen Sámuel, Bálint Sámuel, Biró Sándor Szilágyi József.

Előlegesen megjegyzendők

a.) 1783-tól fogva a közzsinatot csak királyi biztosok jelenlétében lehetett tartani; de 1790-ben ez a rendelkezés visszavétetett, és a királyi kormány az említett év Julius 19-én tudtára adta a m. fő egyházi tanácsnak, hogy ennekutána régi mód szerint királyi biztosok nélkül tartathatnak közzsinatok és a jegyzőkönyv felküldésétől is fölmentetik.

b) 1784-ben egy udvari rendelet a németnyelv használatát parancsolja, minden világi és egyházi törvényszékeken. Ezen rendelkezés közöltetett a m. egyházi főtanács által az iskolák és egyházak előjáróival, és a közzsinat jegyzőkönyve nem német, hanem latin nyelven szerkesztetett 1790-ig.

A közzsinat tárgyait illetőleg.

A m. egyházi főtanács következő pontokat írja által:

1-szor. Ajánlja a felszentelendő t. papoknak szoros megvizsgáltatását.

2-szor. A botrányos életű papoknak a szent hivatal folytatásától elmozdittatását és azt, hogy az ilyenek az esperesek által a püspöknek jelentessenek fel.

3-szor. Minthogy ő Felsége a maga királyi leiratában, minden törvénnyel ellenkező rendeleteit visszavonta, ez által a házaselek közt indult válóperek ellátása is az egyházi törvényszékeknek vissza adatott. Ha azért ilyen perleke-

dő felek jelentik magukat, azoknak pereit, az egyházi törvényszék vegye fel és lássa el.

4-szer. Papjaink pontosan vigyék az anyakönyvet, a kereszteltek, nősültek és megholtakról s azokat az esperesek vizsgálat alkalmával vizsgálják meg.

5-ször. A hazában tanulásokat végzett papok öltönyére nézve azt ajánlja a m. egyházi főtanács, hogy kivéve az espereseket, jegyzőket, városi papokat, a többek viseljenek inkább róka mállal, mint más akár minemű fekete prémmel készített mentét.

6-szor. Utasítást ad a gondnokoknak hogy mihez tartsák magukat — az esperesekre nézve pedig úgy nyilatkozott, hogy azok a Canonból, a constitutiokból tartoznak tudni köteleességek és munkásságuk hatását.

7-szer. Meghatározottat, hogy a panaszlók, csak azután folyamodjanak fő consistoriumhoz, közzsínathoz, miután az esperes és püspök panaszokra nézve határoztak.

8-szor. Hogy a papság, az ő becsületét kisebbítő alaptalan vádaktól, perlekedésektől megkiméltessék, meghatározottat, ne vegyen be egy papi törvényszék is pap és iskolamester ellen panaszt, míg az azt beadó nemes ember 24, a szabad 12, a jobbágy 6 frtot le nem teszi, valamint az ekklésia is 12 frtot oly hozzá-tétellel, hogy ha a panasz igaz lesz, pénzét visszakapja, ha pedig panaszja alaptalannak találtnék, veszítse el betett pénzét, melynek két része legyen a bíraké, egy rész a bepanaszoltatott félé. Ezt a határozását a közzsínat hihetősön alapította az Approbata Const. V-ik rész 46-ik Edictumára.

1791-ben közzsínat tartatott K ü k ü l l - ö v á r o n; ennek a zsínatnak jegyzőkönyve magyar nyelven szerkeztetett.

A fő egyházi tanács biztosai voltak gr. Bethlen Sámuel, gr. Toldalagi László, Domokos József, Horváth János.

Felszenteltetett 24 pap, kik közül háromnak nem lévén papi öltönye, közügyigazgató és esperes Kónya Ferencz azoknak megbüntetését kívánta, hogy a jelen közzsínaton, mint felsőbb rendelkezéseknek nem engedelmesskedők, ne szenteltessenek fel. Ezen kemény büntetés többeknek közbenjövételére oda modosított, hogy felszenteltetnek ugyan, de ha egy hónap alatt maguknak papi öltönyt nem készíttetnek, hivatalukból fel fognak függesztetni.

Ezen a közzsínaton nevezetes tárgy volt a n. enyedi és sz. udvarhelyi theologiai tanárok ellen emelt panasz.

A közzsínat kedvetlenségét nyilvánította azért, hogy az említett két kollégiumokban a theologia Endeman szerint tanítatik, mert ebben a vezérkönyvben, a közzsínat véleménye szerint, némi heterodoxia, simbolicus könyveinktől eltérés van,— ezért a közzsínat Bodola János enyedi és Zilahy János udvarhelyi theologia tanárokat, a jövő évben tartandó közzsínat eleibe idéztetni határozta, fölkérván erre nézve a főegyházi tanács beléegyezését is.

Az említett tanárok meghallván a közzsínatnak ezen föllépését, nem késtek a m. egyházi főtanács előtt felfejteni, mennyire tévedett a közzsínat a maga eljárásában, midőn őket meghallgatlanul és a nélkül, hogy az Endeman theológiájában állítólag megtaláltató heterodoxia pontjait kijelölték volna, elítéli— e mellett a n. enyedi tanár azt is nyilvánította, sokkal illendőbb lett volna, a N. Enyeden lakó püspöknek, személyesen figyelmeztetni őtet az Endemanban találtató heterodoxiára, mint azt a közzsínaton előterjeszteni. A tanároknak ezen nyilatkozata után, a m. egyházi főtanács 1892 ben kimondott határozatában, a nélkül hogy a kérdés alatti tárgy érdemleges megvizsgálásába ereszkedett volna, sokkal jobbnak látta a kedélyek lecsendítésére azt ajánlani, vegyenek fel az Endeman theológiája helyett más vezérkönyvet a tanárok, a mit még is

tettek, és ez tudtul adatott mind a püspöknek, mind a közzsínatnak.

Nevczetesebb határozásai ennek a közzsínatnak:

1-ször. Minden felszentelendő papnak, mikor a közzsínatra menyen, legyen Canonja helvécziai vallástétele és heidelbergai kátéja.

2-szor. Minthogy a közzsínatokon a tanári karból csak a vizsgáló elnök szokott megjelenni, meghatározta a közzsínat, hogy jövendőben minden kollégyomból egy tanár jelenjék meg a közzsínaton. Ezt a közzsínati határozást a m. egyházi főtanács azért nem erősítette meg, mivel a közzsínat rendszerént a nyári közvizsgáztatás idejére esik.

3-szor. Az egyházi törvényszékeken csak belső emberek feleltessenek, azok közül is csak a hites székbírák; világiak által véghezvitetett esketés nem vétetődik fel.

1792-ben közzsínat tartatott Kézdi-Vásár helyen. Egyházi főtanácsi biztosok voltak gr. Toldalagi László, Daczó József, Bideskúti Boldizsár, Nagy István és Lukácsfi László.

Felszenteltettek a papi hivatalra 15. Vizsgáló elnök volt Bodola Sámuel, a sz. udvarhelyi kollegyumban a philosophia és mathesis tanára.

A múlt évi közzsínat azon határozására, hogy az egyházi törvényszékeken csak belső emberek feleltessenek, azt jegyezte meg a m. egyházi főtanács: adhatják magukat olyan esetek elé, melyekben valamelyik fél állításának igaz voltát csak világiak által véghezvitetett bizonyításokból lehet bémutatni. Ezen határozás szerint az ilyen fél elesnék keresete megnyerésétől, jó lesz azért a közzsínatnak az ilyen esetekre a maga határozását módosítani. A m. egyházi főtanácsnak ezen figyeltetését a közzsínat elfogadta, és különös esetekben a világiak által véghezvitetett esketést is bévehetőnek határozta.

1793-ban közzsinat tartatott Déván. Egyházi főtanácsi biztosok voltak b. Nalácz József, Kendeffi József, Váradi Mózes, Gyujtó Sándor.

Felszenteltettek 11-en. Vizsgáló elnök volt a n.-enyedi egyházmegye proseniora Farczádi Gábor, és ezért meg is szólitotta a m. egyházi főtanács a püspököt, miért nevezett vizsgáló elnököt a papok közül, midőn már a törvényes gyakorlat szerint a tanárok szoktak vizsgáló elnökök lenni.

Ezen a közzsinton nem igen fordult elő semmi érdekes tárgy, megemlitendő mégis, hogy

a fogarasi és vidéki reformatá és lutherana ekklézsiák kívánván magukat a reformatá superintendentia valamelyik esperességéhez csatolni, erre nézve a közzsinat azt határozta: Mint-hogy az 1758-ban Széken tartatott közzsinat határozata szerint, 1759-ben a fogarasi ekklézsia a n.-enyedi egyházmegyéhez csatoltatott, s későbbre 1786-ban onnan függeni köteleztetett, ezen a közzsinat nem változtat, hanem ha a fogarasi ekklézsia változtatni akar, adja fel a jövő évi közzsinatra változtató szándokának okait. Eddig van az Eperjesi Zsigmond püspöki hivatalának folytatása, mert ő 1793-ban november 14-kén meghalt.

A m. egyházi főtanács tudósítja közfőjegyző Keresztes Mátét, hogy addig is, míg a Felségtől hivatalábani megerősítése leérkeznék, kezdje el hivatala folytatását, valamint az enyedi ekklézsiát is értesíti, hogy hívja meg papjának. Mindezek hamar megtörténnek: az uralkodó Felség megerősítése leérkezik 1794-ben; de Keresztes Máté a m. egyházi főtanács beleegyezésével csak tavasszal költözik ki püspöki lakhelyére Enyedre, és lesz a 31-dik reformatus püspök.

II.

A lutheranus püspök felvigyázata alatti reformált egyházakról.

Van Erdélyben 4 reformált egyház, melyek papjaikkal együtt a lutheranus püspök felvigyázata alá tartoznak, u. m. a szászvárosi két pappal, a tordosi, vizaknai és kóbori; ezeken kívül 1848-ig az első reformatus püspök, Ale-sius idejétől fogva a tekei káptalan, mely 5 lutherana egyházból állott, valamint a nagy-sajói, mely 9 reformált és ugyanannyi lutherana egyházat számlált, a reformatus püspök felvigyázata alatt volt. De 1850-ben a lutheranum főconsistorium a reformatum főconsistoriumnak és generalis synodusnak minden meghallgatása nélkül tetlegesen föllépett és a tekei káptalant egészen, a n. sajói káptalanból a 9 lutherana egyházat a lutheranus püspök felvigyázata alá rendelte, visszaadván a reformatus püspöknek a fennemlitett 4 reformált egyházat.

A reformatum főconsistorium, ebbe a cserébe nem látott ugyan semmi kárt vagy veszélyt a reformált anyaszentegyházra nézve, de mivel ez sem atyafias egyezkedés, sem törvény útján nem történt, a több százados köteléket pedig ily rövid és törvényellenes uton elszakítani sérelem, folyamodás útján kívánta ezt orvosolni. A ref. főconsistorium sérelmét törvény útjára igazította a lutheranum főconsistorium, de ez folyamodást jelentett a ministeriumhoz, és ez a folyamodás többszöri sürgetésére is a reform. főconsistoriumnak maig is a porlepte acták közt nyugszik, és ma már egy lutherana eklézsia sincs a reformatus püspök alatt, de a 4 reformált eklézsia sem jött a reform. püspök felvigyázata alá, mert a reform. consistorium nem akar a jogosság teréről lelépni.

A lutheranus püspök felvigyázata alatti 4 reformatum eklézsiákról.

1) Szász város. Mikor és miként ment ez a reformatia ekklézsia a lutheranus püspök felvigyázata alá, erről hiteles vélekedés a következő

Még a reformatio előtt, a Szászvároson lakó magyarok és szászok közt olyan szívélyes egyesség létezett, hogy az egész városban egy közös pap volt plébánus név alatt két segéddel, kiket altaristáknak hívtak. A plébánus jövedelme volt az egész város terménybeli tizede, az idősb altarista-é a szomszéd Kasztói és Perkászi, az ifjabbiké pedig a Berény és Szereka falvak tizedei, melyek Szászvárosnak leányegyházai voltak.

Az altaristák egyike rendszeren magyar, a más szász volt, miből úgy látszik, hogy a kenyérmezei ütközet előtt Kasztót és Perkászt magyarok is lakták, Berényt és Szerekát szászok is lakván, mindenik félnek saját nyelvű papja volt. Hihetősen a kölcsönös méltányosság volt gyakorlatban a város vegyes lakói irányában is, úgy hogy a nagy pap vagy a plébánus most magyar majd szász volt, legalább a reformatio kezdetén ilyen formán állott a dolog.

Erdélyben a reformatiot a mint tudatik elsőbben a szászok vették be, ekkor szászvárosi plébánus volt a szász ajku Ramaschi Mátyás, ki mint vallásos buzgóságáról elhíresedett szónok 1536-ban N. Szebenbe vitetett papnak, hol a reformatio terjedését hathatósan elősegítette.

Hogy a szászvárosi magyarok 1536-ban a reformatiot már bevették volt, és szász törvényhatóság alatt állottak, abból állithatni, hogy a szászvárosi káptalan régi jegyzőkönyveiben rendszabályok említetnek a szász püspökségtől kiadatva melyekhez a helybeli ref. papoknak hivatalukba igtatásukkor és a tizedet illető ügyekben, magukat alkalmazniok kellett. Ki lett Ramaschi Mátyás helyébe szászvárosi pap, nem tudhatni, de az bizonyos, hogy 1580-ban nagy pap Kis Tamás volt, és utá-

na mind magyar ajku papok voltak a nagy papi állomáson, kik a városi tized jövedelmét valósággal vették is.

Úgy látszik ezekből, hogy a reformatio a két nemzet tagjait két egyházfelekezetre osztotta, a plébánusi és első altaristai jövedelem állandóul a reformatus magyaroknak, a második altaristai jövedelem pedig a lutheranus szászoknak részébe jutott, s mind a két felekezet tovább is a lutheranus püspök felvigyázata alatt maradt.

a Tordosi szomszéd egyház is hihetőleg régi állását a lutheranus püspök alatt megtartotta.

A mi a vizaknait illeti: itt a reformata és lutherana egyház tökéletesen egyesülve van. Egy templomba járnak, egy presbyteriumok, egy papjok volt, mert a lutheranus pap úgy szolgál mint segéd, és a papi fizetésnek egy tizenkettőd részit vette. Erről az egyházzól is csak annyit lehet tudni, hogy a reformatio ezt az egyházat a szebeni capitulum alatti állásban találván, soha sem ment a reformatus püspök alá. Az egyház jegyzőkönyvében 1596 után e van írva: *Sequuntur nomina claris. ac rever. D. Hungarorum inter quos primus cl. D. Michael Devai, interemtus prope Saxopolim, a militibus germanis, ob proditiōis suspiciōnem*, ezután mind magyar ajku papok voltak.

Kóbor. Itt eredetileg szászok laktak, de miután azok kipusztultak, János Zsigmond vagy Báthori István felszólítására, a szomszéd Udvarhelyszékből telepedtek új lakosok, kik megszaparodván, első papjuknak meghívták Egiclius Pétert; ezután pap lett Végh Mátyás, halmágyi származásu, mely helység a lutheranus püspök alá tartozott, ennek a papnak fia és unokája is itt folytatván a papi hivatalt; ezek után Krizbai Márton következett, ki hasonlólag a lutheranus püspök felvigyázata alól ment Kóborra, hihetőleg tehát a papokkal együtt maga az egyház is állandóul a lutheranus püspök felvigyázata alá esett.

III.

Van a reformatum főconsistorium és püspök felügyelete alatt Oláhországban két ekklezsia:

Egyik a bukaresti, melynek alapítójául a fáradhatlan buzgalmu pap Sükei Imrét lehet anynyiban tartani, a mennyiben 1815-ben egyszerü fatemplomot, paplakot és iskolaházat építtetett és az egyház számára hetvenkét ezer piastert gyűjtött.

Másik a Pitesti, mely a dr. Székely Károly ur véghagyományya következtében fog még későbbre jobban fölvirágzani.

Z. B. S.

PRESBYTERIUM.

Ezen czim alatt Presbyterium (öregség) értjük itt az egyes reformat gyülekezetekben fennálló azon kisebb számú igazgató választmányt, mely — ott hol rendezve van — vagy az egész ekklézsia minden teljeskoru férfitagjai, vagy a nagyobb gyülekezetekben ezeknek nagyobb számú képviselte által bizonyos évekre választatik és ujittatik, s mely választmány nálunk inkább domesticum consistorium, vagy kebli egyháztanács nevezet alatt ismeretes. Két évvel ezelőtt az ily értelemben vett presbyteriumban észrevett visszaélések elenyésztetésére tett vala már intézkedést a gen. sz. synodus; tavaly pedig a közlött kivonat szerint 108f2 szám alatt, minden egyes ekklésiakra — ki nem véve a püspöki vizsgálat alattiakat is — kiterjesztve, a presbyteriumot néhány vonásokban ujból szervezé, s részint eredeti alkottatásához közelebb — részint az ujabb időben polgárilag is jobban kifejlett képviselőlet kívánata szerint előbb vive rendezni el is határozta.

E tárgyat illetőleg előttünk áll ugyan a rajnai vestphaliai reform. egyháznak fokozatosan keresztül vitt egyházi igazgatás formája, mely az Erdélyi Prédikátoritár VII és VIII-ik füzetében ezelőtt husz évvel már megjelent, s melyet Fáy András a maga Óra-mutatójában a dologba való tiszta belátással legjobbnak ítélte; előttünk állanak a budai zsinatnak régibb határozatai, s a m.honi helv. hitű egyházke-
rületek legközelebbi gyűléseiknek jegyzőkönyvei; végre előttünk

vagynak a Protestáns egyházi és iskolai lapnak különösen tavalyi számai, melyekben ezen tárgyról számos derék czikk jelentek meg: de mindezek részint közkézen nem forogván nálunk, részint kevesektől olvastatván, nem lesz érdektelen a presbyteriumról, még pedig csak a fenn körülírt értelemben, erdélyi reform. anyaszentegyházunk névkönyvébe is egy czikket igtatni.

Minden rövidsége mellett is ezen értekezés feladata lesz a presbyterium eredetét, hivatása körét már az apostoli időből s az szentírásból kimutatni, és ha az egyházi igazgatásnak h i é r a r c h i á v á változását a középidőn keresztül nem kísérheti is, legalább a reformatio által történt kitisztázását, s ujjabb szervezését hitvallásunkból s egyházi törvényeinkből és történelmünkben is kifejteti; végül pedig egyfelől ezen egyházi intézkedésnek üdvös voltát kitüntetni, másfelől némely felmerült, s itt vagy ott felmerülhető aggodalmak és lehető ellenvetések ellen védeni.

A presbyterium eredete az apostoli időben és éppen a szentírásban van letéve.

Az apostolok ugyan is—kiknek főbb elhivatásuk az ige hirdetése volt—a már megsaporodott jeruzsálemi gyülekezetet egybehívák s az alamizsna kiosztása körül egy panasz is adván elő magát, így szólíták fel: válassz szatakat atyafiai tiközületek hét férfiakat, kiknek jó bizonyságok legyen kikre bizzuk ezt a dolgot; mipedig foglalatosok leszünk a könyörgésben és az ige hirdetésének szolgálatjában. Csel. 6, 3. 4. Ezek a vénék, (presbyterek) kikhez az Antiochiaiak a maguk collectáját küldik a jeruzsálemi szegények számára. Csel. 11, 30. Ezen vénék határoztak az apostolokkal együtt a pogányokból lett tanítványok körülmetéltetésének kérdésében Csel. 15, 2.

6. Különösen Pál apostol és Barnabás a mely gyülekezeteket Kis-Ázsiában alapítottak, azoknak kebelökben seniorokat választottak, s ajánlák őket az Urnak. Csel. 14, 23. Ugyancsak Pál apostol Miletumba hivatja az efézusi gyülekezet véneit, 20, 17., a 28-ik versben pedig azt mondja a véneknek: viseljetek gondot magatokról és az egész nyájról, melyben a sz. lélek titeket vigyázókká tett az Isten anyaszentegyházának legeltetésére. Meghagyja Titusnak, hogy Krétában rendeljen városonként véneket. Tit. 1, 5.

A vének választmánya tehát egy idős az első gyülekezettel, s valahol a tanítványok megszáporodtak, mindjárt presbytereket választottak, kik az istenitiszteletről, a tanításról, a jó rend fentartásáról és a szegényekről gondoskodjanak. A presbyterek általában is nevezettek felvigyázóknak, Episcopi, de különösen az az egy, kinek a tanítás s az istenisztelet rendezése volt megkülönböztetett kötelessége, kezdett Episcopusnak neveztetni; azok pedig kiknek gondviselésökre a szegények és betegek bízattak, mint diaconusok emlittetnek.

Az Apostoli Cselekedetekről írt könyv s különösen Pál levelei Timotheushoz, Titushoz, mindezekre világot derítenek. Minden gyülekezetnek volt tehát episcopusa a mai lelkészi elhivatással, de a kik nem sokára mint városi és falusi püspökök (episcopi urbani et rurales) kezdettek megkülönböztetődni, későbbre ezeknek hihaltával csak a városokbeli neveztetett episcopusnak, s a nagy városokbeli pedig metropolitának, míg utoljára lettek Patriárhák is, s így a Mozes theocratiája egészen a főpapig a keresztyén egyházban is kifejlődött. De ezt tovább fejtegetni az egyházi történelem feladata.

A reformatio egyfelől a tudományt az evangyeliom szerént kitisztázni, másfelől az egyház alakját s igazgatását az

apostoli időre visszavinni törekedett. Maga a hitjavítás is két irányt vett, a mit most a vezetők neveivel különböztetve Luther és Zwingli v. Calvin reformatiojának nevezhetni. Az elsőben a protestánsá lett német fejedelmek szinte azt cselekedték a mit Constantin az első keresztyén császár kifejezett: én vagyok az első püspök, s nem csak a maguk oldalok mellett, de tartományonként is egyháztanácsokat (consistorium) magok neveztek ki; az egyházi rendből is fokozatosan felvigyázókat (superintendenseket), sőt nagyrészt az egyes lelkészeket is nem annyira megerősítették, mint egyenesen kinevezték. Most kezdik észrevenni a lutheranus német atyafiak, mily messze maradtak az első keresztyén gyülekezetek szabadságától s autonómiájától. Calvin az egyház igazgatást képviselőre fektette. Ebből azonban többféle irányu s néhol a tulságig menő alakulások fejlődtek ki, így p. o. Angliában Episcopalisok mellett az Independensek, Puritánusok, Quákkerek, Hollandiában és különösen Skocziában tiszta Presbyteriánusok, és csak az újabb időben állott elő a Rajna mellett a már tökéletesebb presbyterio synodalis igazgatás forma. Sweiczban, a különböző cantonok szerint némi külömbiséggel fejlődött az egyházi igazgatás is. A fővárosok első papja Antistes (a mi nálunk a superitendens), mind a kebli egyháztanácsnak mind a kerületi synodusnak elnöke. Választás után állanak elő mind a tisztviselők mind a tanácstagok, de a városi tanácsoknak nagy befolyásuk van; legfelül pedig a szövetségitanács éppen a felségi jogokat gyakorolja: de Geneva a Calvin mnnkásságának mezeje, tiszta presbyteriumot alakított, melynek typusát vitte által Knox Scotiába is.

Egy volt a helv. hitvallás, de a külső társasági forma különbözö; egy volt a szellem, de különbözö testeket vett fel magára.

Hát Magyarhonban miként fejlődött a reformatio? Sweicz-

ből hozták a tudományt eleink, s onnan alkalmazták a külföldi formákat is úgy a mint a körülmények is engedték, s éppen innen lehet megérteni a különbözést is. Nagyobbára csakugyan Zürichből hozták a példányt, s az egészen reformált városokban a papságon kívül szinte a külső tanács tette a presbyteriumot, s most polgári majd egyházi dolgok folytak benne, s most az első pap, majd a főbíró elnökölték.

Későbbre is midőn már a külső tanácsok különböző hitvallású férfiakból alakultak, legalább a reformatus senatorok született presbytereknek tekintették magukat, s a rajtok kívül megüresedő helyeket magok töltötték be. Volt idő, midőn Erdélyben egy angol pap s fejérvári tanár az episcopālusmus bevételére unszolta levelei által az espereseket, és szinte akkor Magyarhon Tiszán ioneni kerületében Tolnai a tiszta presbyterianismus mellett izgatott, és ez adott alkalmat a szathmár-németi nemzeti zsinat tartására s a nevezetes törvényhozásra. Ezen tárgyról bővebb fejtegetést találni az Erdélyi Préd. tár IX-ik füzeté 140-ik lapján kezdve; s most csak annyit jegyzünk meg ujolag, miszerént a presbyterianismus egy fokozatosan keresztül vitt igazgatás forma,*) a presbyterium

*) Kevesek kezén forogván már az idézett füzet, ide tesszük belőle az illető cikket: „Presbyterialis vagy Democratica (forma), melyben nincs superintendens, nincs esperes; hanem minden ekklézsia a maga papjának mint ordinatus Presbyternek elnöksége alatt, a gyülekezetből választott bizonyos számú Presbyterekkel együtt alakított Presbyterium által kormányozza magát. Több ekklézsiák egy Tractust formálnak, s évenként egyszer vagy többször minden pap, és velek együtt az ekklézsiák által választott ugyanannyi világi Presbyterek egy Tractuale Presbyteriumba egybegyülve, a papok közül választott elnök alatt igazítják közös dolgaikat. Végre több Tractusok egyenlő számú papi és világi választott követeket egy Provinciale Presbyteriumba egyesítvén, s itt is a jelenlevő papok közül egy elnököt választván, egész tartomány, vagy nagy részbeli ekklézsiákat illető tárgyakról tanácskoznak és határoznak.

pedig, melyről itt mi értekezünk, s a gen. synodus intézkedni kívánt, minden egygyes reform. ekklézsiának saját kebli egyháztanácsa, mely mellett az egyházi megyékben a tractualis-, a kerületben pedig a provincialis v. gener. synodus s így az egyházi tisztviselők, esperes, superitendens s a világi curatok fennállanak. De az a presbyterium, melyről a sz. németi Nat. Syn. VI. határozmányja szól, nem a kebli egyháztanács, vagy nem csak az, hanem éppen maga a presbyterianismus. *)

Az idő szelleme éppen úgy nyilatkozik a kül intézményekben, mint általában a gondolatok testesülnek a szavakban. Így az idézett czikk mindent megmond a mit az akkori idő gondolt. Meg volt győződve arról, hogy a reform. egyház igazgatásába a presbyterialis elemet fel kellene venni, mert Krisztus és az apostolok intézkedései is az első ekklézsiák példáján alapszik, e mellett sok és nevezetes hasznokat tart kebelében, s ezen meggyőződést azon kifejezéssel zárja bé, hogy annak szerencsés felállítását szívből lélekből ohajtának. Mik voltak hát az akadályok, melyek az ohajtás létesítésének útjába

Egy egész országnak több Provinciale Presbyteriumai, a maguk egyenlő számmal választott papi és világi követeiből, rendes időben, vagy mikor a szükség kívánja, egy Nationalis Synodust alakitnak, s ennek is elnökét a jelenlevő papok közül választják szabad szózatolással. Így van Hollandiában, Skotiában, Genévában sat.

*) Álljon itt ezen czikk is: „Quoniam Majores nostri — — — Presbyterium ipsum ob varia obstacula (quorum pleraque etiamnum supersunt) instituere non potuerunt, id nos ob multiplices ac insignes ejus in Ecclesia usus, in gente quoque nostra, juxta normam institutionis Christi et Apostolorum, praximque veteris Ecclesiae, si modo commoditates, quae ad id necessario requiruntur, affulgerent, ac misera servilisque plebis nostrae conditio, ac inhabilitas pateretur, si denique summus noster Magistratus, caeterique Ordines, ac Status orthodoxi adstipularentur, instauratum, sano sensu, ac fausto eventu, animitus exoptaremus.

állottak? Megmondja a cikk ezeket is: Nem ülhetett egy tanácskozmányba a földesur a jobbágyával, s ezt a nép nyomorult szolgálai sorsa és tehetetlen volta okozta; de továbbá nem voltak bizonyosok, ha vajjon a fejedelem és az országgyűlésbeli reform. statusok és rendek bele egyeznek-e?.

A presbyterialis egyházigazgatás mint fokozatos rendszer elesett, s megállítatott továbbra is az addig fenállott synodalis rendszer egy superintendenssel, az esperesekkel, mint ezt a VIII-ik határozmány s az akkor rendbeszedett Canonaink bővebben kifejtik. De nem így áll a helybeli vagy kebli egyháztanácssal. A XCIX-ik Canon: de presbyteris eorumque officiis, éppen a szóban lévő presbyteriumot állítja fel, falunként és városonként, mint a mely intézet minden más evangyéliom szerént reformált nemzeteknél is szokásban van; megemlíti a presbyterekben megkívántató tulajdonokat, elősorolja kötelességeiket, s ezeket így summázza, in summa: ut quaecunque *αἰσχύναν* (rendtelenség) in ecclesia accurate observent, ac eam (ecclesiam) cum Pastoribus, qui et ipsis praesunt, presidentque in ordinem redigant. Hogy itt a presbyterium mint kebli egyháztanács állittatik fel, bizonyítják a Canon bezáró sorai is, melyekben mintegy visszazagondolva a sz. németi zsinat VI-ik határozmányára ezt mondja, hogy ámbár a presbyterium mint általános igazgatási forma a keresztyén egyház rendezésére, kormányzására másutt felettébb szükséges és hasznos, de a világi rend sok akadályok miatt, a dolgok akkori rendébe felállíthatónak nem látta, s ugyanazért meghagyta az egyházi vagy spirituale forumokat mint eddig, úgy mindazáltal, hogy a világi rendből is helyes ítéletű tiszteséges férfiakat felvehessenek, az az a szokott partialis és generalis synodusokat a superintendensek és esperesek tekintélyével és a világi résznek is némi képviselőjével együtt, (mely ma a gondnok urakban áll fenn) mint mind ezek a fennebbi Canonokba befoglalva vagynak, kívánta fentartani.

A *helv. confessio* is a XVIII-ik részben tanítván, de *ministris ecclesiae, ipsorumque institutione et officiis*, a szent írásra építi tanítását, midőn azt mondja a presbyterekről: „Presbyteri sunt seniores et quasi senatores patresque ecclesiae, gubernantes ipsam consilio salubri“ 4. §. és alább a 13-ik § A Hieronim szavait idézve: „Antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, communi presbyterorum consilio ecclesiae gubernabantur,“ ezekben is az ekklesiák igazgató tanácsául a presbyteriumot állítja vissza. Még csak a 4. §. bezáró szavait hozzuk fel: „Iicebit ergo nunc Ecclesiarum Ministros nuncupare Episcopos, Presbyteros, Pastores atque Doctores.“ A két első hellen szavak fordítottak latinul: Antistes, Superintendens, Inspector, magyarul pedig püspök; a második: latinul: Senior; magyarul: a presbyterből esperes; az utol említettek közül pedig lelkipásztorok és tanítók lettek. Ezen nevezetek alatt váltak ki az egyházkerületek és megyék első hivatalnokai, s így alakult mint felyebb is láttuk, a Cantonokban a synodalis v. aristocratico democratico regiminis forma; Genévában pedig, és az ezt követő országokban a tiszta presbyterium vagy presbyteriale regimen; míg végre újabb időkben a kettőt egybe olvasztani megpróbálták a Rajna mellékén presbyterio synodalis — Egyházigazgatás formájában. Ezekből is látszik, hogy az erdélyi reform. egyház a schweizi cantonokból vette igazgatását; Magyarhonban pedig — mint a közelebbi közgyűlések jegyzőkönyvei is bizonyítják, ha a consistorium név helyett a synodus nevezettel élnének, akkor lennének Tractualis és Provincialis synodusok megyei és kerületi zsinatok tiszta képviselét alapján, s éppen a Presbyterio synodalis igazgatást, melynek koronája a nationalis synodus, sajátjoknak mondhatnák.

Viszszatérve az egyes ekklézsiák keblí egyháztanácsá-

ra vagy a Presbyteriümra, miután láttuk, hogy ez a szentíráson s az első ekklezsiák gyakorlatán alapszik, láttuk, hogy a reformatio éppen ide akart visszatérni, s ezt nemcsak hitvallásunk, de tiszta egyházi törvényeink is határozottan kifejezik, s minden kisebb vagy nagyobb eltávozások mellett a ma fenálló ref. egyházak igazgatásában is a képviselő s önkormányzat lényegileg felfedezhető: ezen kimutatások után nem lesz nehéz dolog a presbyteriumnak hasznos voltát is kitüntetni.

Ha ugyanis az egyes ekklezsiákban a rendnek, jó egyetértésnek s felebaráti szeretetnek lelke a vallás intézetei által minél teljesebb életben fentartatnék: akkor egész egyházi megyék- s kerületekben ugyanezen erények és ezeknek áldott eredményei lennének láthatók, s így munkálna az egyház jótétevéen a polgári államokra, így eszközölnék ketten az emberiségnek értelmi és erkölcsi művelődését, s külső és belső boldogságát. Ugy de ki tagadhatná, hogy a gyülekezetekben az egyháziasság meglankadott, a vallásosság szent tüze nagy mértékben hűledezett, s hasonlítani látszanak azon lámpákhoz, melyekben az olaj megapadott. Szükséggé vált tehát valami felfrissítőt venni használatba, s minden bizonynyal a mi tehetségünkben álló eszközök között ilyen lesz az egyes ekklezsiákban újból rendezendő s három évenként megújítható Presbyterium.

Az egész a maga tagjaiban, s így az összes egyház a maga egyes gyülekezeteiben áll fenn; és ha ezekben a helybeli igazgatás jól van rendezve, akkor az egyház közkormányzása megkönnyítve, s általában a rend s közintézetei biztosabban virágoznak benne. Mivel pedig egy egész gyülekezet, s kivált a népesebb, nem igazgathatja dolgait, ezt csak is képviselői által eszközölheti. Ezen képviselők azonban nem választathatnak egész életökre azon okból, mert köny-

nyen megeshetik, hogy némelyek elvesztik a gyülekezet bizodalmat, s akkor az ekklezsia nem tudna magán segiteni. De különben is a gyülekezet folyvást ujul a maga tagjaiban, s ha képviselőit időnkint nem újíthatná, akkor azon kedvetlen eset állana elő, miszerint egy elhunyt nemzedék választott volna Presbyteriumot a jelennek, ez pedig a halál általi ürességeket a jövő nemzedék helyett és részére töltené be. Így tulajdonképpen nem sokat nyerne a protestáns egyház a maga önkormányzatára, más anyaszentegyház hierarchiája felett, melyben minden jog a papi hivatalhoz van kötve, s a gyülekezet csak mellékszemély, s néki csak kötelelességei vannak. Üdvös dolog tehát az önkormányzatra s ennek időnkénti elevenítésére, hogy az egyes gyülekezetekben Presbyteriumok rendeztessenek, de egyszersmind mulhatlan szükséggé vált az is hogy a Presbyterek meghatározott időre, vagy a gen. synodus elintézése szerint éppen három évre választassanak. Ilyen Presbyterium áll fenn különösen Kolozsvárt, N. Enyeden, Zilahon, N.-Szebenben, melynek minden évben egy harmada újból választatik; azonban a kiket a gyülekezet híveknek, buzgóknak ismert, az ilyenek holtukig újból meg újból választathatnak, valamint a jó reményű ifjabb nemzedékbeliak is jutalomul s ösztönzésül az egyház dolgaiba beavattathatnak.

Az ilyen képviseleti önkormányzat tarthatja fenn az egyházi társulat iránti buzgoságot s az időnként felmerülő szükségések fedezésére megkivántató áldozatkészséget. A mit Idvezítőnk a gazdag ifjunak ajánlott volt: Add el mindenedet és kövess engemet, azt cselekedte a reformatio, csak hogy Krisztus evangyeliomát tisztább meggyőződéssel követhesse. Elbagyta, vagy elvették tőle a hatalmasok az egyház és iskolák alap vagyonait, s mind ezeknek fentartását saját vállaira vette. Lehet-e tagadni, hogy ezen terhet ma már a gyülekezetek tagjai néhol lerázni próbálgatják, másutt pedig vonakodva és kedvetlenkedve hordozzák? Meg kell ujji-

tani önkormányzatának gépezetét! Ha látja a gyülekezet a maga mellőzhetlen szükségseit, s maga határozza és osztja fel a fedezés költségeit, s végre azt is, ha vajjon lelkiismeretesen kezelték-e, maga veszi számba képviselőitől: nem kell kételkedni azon, hogy erő s még pedig nemcsak erkölcsi, de anyagi erő is fejlődik ki, s fog nyilvánulni gyülekezeteinkben. De éppen ezért rendezni kell Presbyteriumát, s az időnkénti megújíthatás elemét bele kell önteni.

Annyival inkább kell pedig ezen nem csak autonómiánk szellemében, de tiszta törvényeinkben is gyökeredzett institutionk rendezésével sietni, mivel látjuk, hogy a polgári államok is, valahol csak lehet törvényesen biztosított alkotmányos állásba lépni vagy abba visszszalépni törekednek, s ezen törekvésben az egyháznak önkormányzatáhozi ragaszkodása nem kicsiny tényező.

A keresztyénység előtt a vallás mindenütt csak a polgári államok szolgálatjában volt; de ma a keresztyén egyház és a status külön organismusok. Mindkettőnek azonban egy a végső feladata: az emberiség mívelése és boldogítása; s midőn ez a maga céljára külső hatalmat is használ, akkor az egyház csak erkölcsi erőt törekszik kifejteni tanítás és példa által. De éppen ez által mozdítja elő a status törekvését, mert ha a polgári állam a bünt büntetéssel sújtja, s külső erejével, hol lehet, megakadályozza, akkor az egyház fennebbi eszközeivel arra munkál, hogy az akarat jobbuljon, s a büntől önként irtodzék. Nem tagadhatni, hogy a közelebbi idők vészteljes eseményei megingatták a népek vallásos érzését, megtágították az erkölcsi köteleket, és ilyen körülmények között, bárba az evangyeliom ma is Istennek ereje Rom. 1, 16, még is a lelkes tanítása csak magára keveset segít. Az elszilajódott indulatok azt mondatják a hallgatókkal: beszél és dorgálódik a pap, mert őtet azért fizetik; de ha egy jól rendezett Presby-

terium áll a lelkész segélyére; ha annak tagjai is jó példájokkal bizonyosságot tesznek az igazság mellett, s úgy beszélnek és cselekednek azok is, a kik pedig semmi fizetést nem vesznek, ezeknek minden nap a gyülekezet tagjai között forgása, s nem csak bizalmas beszélgetései, hanem példái is hatályosan előmozdithatják az erkölcsi javulást, s jóra vezethetik a népnek gondolkozása modját. Mennyi bűnös gyakorlat, mily veszélyes szokások harapóznak be sokszor a gyülekezetbe! Tudunk-e néha csak egyet (p. o. pálinka ivást) akadályozni? Mit is tehetne azok ellen a lelkész munkássága egyedül? Vagy talán azt mondja itt valaki: Vegyen fel a lelkész maga mellé segédül néhány embert, s akkor nem szükséges, a Presbyteriumot rendezni. Meg kell gondolni mily nagy különbség van az ilyen felvettek és a közbizalom által választott férfiak között. Ezeknek éppen a választás kötelességet teszen vállalkra, és tekintélyt is ad a gyülekezet előtt. Igén, a választott Presbyter maga betelik a kötelesség és felelősségnek érzetével, a gyülekezet pedig fegyelmi erőt köt a maga választottjainak személyökhöz. Mint választottakban eleve nebb azon öntudat, miszerint nekik jó példával kell előlmenni. Ezt kötötte Pál apostol szívökre az efézusi Presbytereknek, s ez illik ma is a keresztény tanítókra és presbyterekre: Viseljeteek gondot magatokról és az egész nyájról, melyben a sz. lélek titeket vigyázokká tett. s. a. t. (Csel 20, 28.) Eleven emlékezetbe kell tartani ma is ezen apostoli intést mindenikünknek s főképpen a magunkra vigyázást, a mit az apostol is elől mond; mert csak azután vihetik sikerrel a nyájra való vigyázatot is. Ime, a Presbyterium rendezése előbb a Presbyterium elnökére s tagjaira gyakorolja erkölcsi hatását, azután pedig a gyülekezettel ismerlőti el a fegyelem tekintélyét!

Ezek szerint e czik terjedelméhez képest ki-lévén mutatva a Presbyterium rendezésének szükséges és hasznos volta, miután már azt is lattuk, hogy ezen egyházi intézkedés a szentírásban, az első gyülekezetek gyakorlatában, hitvallásunkban és Canonainkban gyökerezik, s egyes ekkleziáinkban — ha nem mindenütt rendezve is — valósággal fennáll: csak is a van hátra, hogy némely aggodalmak, melyek e tárgy iránti meggyőződés- és buzgóságnak elibe állani látszanak, egy pár megjegyzéssel ezek is érintődjenek.

Azon viszonyból, melyben a Presbiterium áll a lelkész és a gyülekezet között, azt hozzák ki némelyek, hogy ezen intézet könnyen felhasználtathatik a papi hatalom terjesztésére, s ez által a gyülekezet kebelében sok kedvetlenségek felkeltésére; mások éppen az ellenkezőtől félnek, miszerint a Presbyterium egy örökös oppositio lenne a lelkész erélyes munkássága ellen, s az együtt tanácskozás és működés csak egy folytonos harczháborut képezne. Mely aggodalmakra elég lesz megjegyezni, hogy protestantismusban hierarchiától félni, szintanynyi mint kísértetektől ijedezni. Nem árt ugyan a lelkészeknek szemök előtt tartani Péter apostol intését: „Legel-
 „tessétek az Istennek seregét, mely a ti gondviseléstök alatt
 „vagyon, gondot viselvén arról nem kényszerítésből, hanem
 „örömet, nem kívánván éktelenül a nyereséget, hanem kész
 „indulattal; sem pedig úgy, mint uralkodván az Urnak örök-
 „ségén, hanem úgy, mint kik az Isten seregének tükörei le-
 „gyetek.“ 1. Pét. 5, 2. 3. A másik aggodalomra ismét azt le-
 het mondani, a gyülekezet közjáva, csendessége, erkölcsi és anyagi ereje feletti örködés, a Presbyteriumnak is kötelessége és joga. Ha már éppen azoknak kárára lennének a lelkész intézkedései, tettei, s házában vagy azon kívüli magaviselete: akkor a Presbyterium felszólalása, figyelmeztetése, s a káros következtetések eltávolítására teendő intézkedései, mind a lel-

kész csendességére, mind az ekklezsia javára csak jóltevő ellenzéket képeznek. Azonban itt vezérül kell venni, a mit Jak. 3. 2. és 1. Kor. 13, 5. 7. verseiből olvashatni: „Sokakban meg-
„esünk mindnyájan; de másfelől a szeretet (melynek vezérel-
„ni kell az Öregséget is) nem cselekszik éktelenül, nem ke-
„resi csak a maga hasznát, nem gerjed hamar haragra, nem
„gondol gonoszra.”

Nem eszköze tehát a Presbyterium a papuralomnak, és nem is ellenzék a lelkész jóra törekvő céljaiban s munkásságában; sőt ellenkezőleg a mi gyülekezeteinkben, hol semmi kényszerítő hatalom nincsen, s minden csupán erkölcsi, szellemi hatásra van számítva, sok jót tehetnek a Presbyterérek a lelkész munkásságának sikerére a maguk körökben, különösen a családi békesség fentartására, az istenitisztelet buzgóbb gyakorlására, s általában a vallásos élet ébresztésére. Végre a Presbyterium egybenkötő tag a pap és a gyülekezet között.

És ha csakugyan valami rendetlenség, visszaélés, vagy félreértés történne is, vannak fokozatos egyházi felsőbbiségek; minden évben megfordul az esperesi látogatás is, s a mik nem helyeselhetők, azok helyrehozathatnak, igazításba vétethetnek. Különben is egy félreértés azt a mi igaz nem teszi nem igaz-zá, s a visszaélés a jót nem teszi rossz-zá.

Végül nem lehet még egy aggodalmat nem érinteni, t. i. ha a Presbyteriumok a falusi gyülekezetekben is rendeztetnek s a nép választása által ujittatnak is, könnyen megtörténhetik, hogy valóságos patronusok s általában földbirtokosok az uri rendből kihagyatnak, s ez által amazok hálátlanul megbántódnak, ezek pedig az ekklezsiától ennek kárára elidegenítettnek.

A fennebbi aggodalomra nézve ugyan előre is állithatni, hogy a Presbyteriumok választása és ujítása vagy éppen nem szolgáltat alkalmat sértő mellőzésekre, vagy a netalán előforduló

esetek valóságos bántalomnak nem vétethetnek. Mindazáltal hogy minden félreértést ki lehessen kerülni, az ezen tárgy körüli fogalmakat szükség tisztázni.

Patronussá tesz és tett valakit: dos, aedificatio, fundus: és ebből folyó jogaiban sem egyes gyülekezet, sem egyházi felsőbbség nem rövidítheti. Ha például valahol a papi fizetést egy Patronus alapította, az előforduló megüresedéssel mindenkor az alapító vagy, folytató örökösei választják (jus praesentandi) a papot; ha valamely egyházat tőkepénzzel vagy fekvő birtokkal ajándékozott meg egy családapa, ennek vagy örököseinek hire és beleegyezése nélkül az adomány körül semmi változtatást tenni nem lehet; de egyébaránt arra, hogy egyes ekkleziák a maguk rendes dolgaik igazgatására kiket válaszszanak be Presbyteriumaikba, a patronatus joga nálunk nem terjed ki. Mindemellett arra, hogy valamely gyülekezet a kebelében lakó patronust a maga Presbyteriumába be nem választotta volna, bajosan lehetne példát találni, s hogy abból jövőendőben kihagyná, nehezen fog eset előfordulni. Ott pedig hol kitűnő adományozók nincsenek, egybeolvadva maga az ekklezsia a patronus; de itt is a birtokkal, értelmiséggel és keresztyéni buzgósággal magukat kitüntetett férfiak a gyülekezet által bizonyosan minden alkalommal meg fognak különböztetődni s választással tiszteltetni. Így tehát akár egyházi, akár honi törvényeink értelmében vegyük a patronusokat, az által hogy talán a Presbyteriumból a nép választása által kihagyatnának, nem fognak kedvetlenségek előfordulni.

A fellebbi megkülönböztetések világosításul vegyük bár kezünkbe az erdélyi rom. kath. ekklezsia valamelyik évről nyomtatásban megjelent schematismusát, s lássuk az egyes ekkleziák előtt miként vannak a patronusok a jus Canonicum értelmében feljegyezve; például:

1. Abrudbánya,	patronus:	Thesaurarius Regius.
2. K.-Fejérvár:	„	Episcopus Transily.
3. N. Halmágy	„	Ill. Familia C. Bethlen.
4. Baroth	„	Parochiana Communitas.
5. S. Szentgyörgy	„	I. Legio Sicul. Equest. Ord.
6. Miklósvár	„	Liberæ ordinarii collationis.

s a t. s a t.

Ezen egyes ekklezsiákban a feljegyzett Patronnsok, kik hordozzák a papi fizetést, és fentartják az egyházi épületeket, gyakorolják is a Patronusi jogokat s különösen a pap választást (jus praesentandi:) És így a 4-ik szám alatti parochiána communitás vagy ekklezsia is, mely egyesített erővel tartja fent magát, bírja egyszersmind a Patronusi jogot is. A Presbyteriumra példát nem hozhatunk fel, mivel itt a pap kezébe van az ekklezsiák igazgatása, s haszinte Curatorok, Egyháziak emlittetnek is, ezek csak kezelők a rendes pap oldala mellett. Ha a mi superintendenciánknak ilyen schematismusa készülne, a székelv földön minden ekklezsiánk maga lenne a Patronusa magának, és csak a magyar megyékben itt-ott tűnik ki egy-egy nagy birtoku vagy egyedüli birtokos főrangú család, melynek neve mint Patronus tündöklék. Ilyen Patronus volt Patában Darvai Imre, ki maga építtette a Templomot, papi lakot, s alapította a papi fizetést, most pedig a terével együtt a jog is örököseire szállott; így a Bolyai ekklezsiának Patronusa a gr. Toldi család, s hogy testületet is említsunk, a N. Szebeninek a m. fő egyház tanács. Így rogyognak régebbi időből Templomaink homlokán s nem csak Jegyzőkönyvekben de szakadatlan gyakorlatban a gr. Bethlen, Rhedei, Teleki, Bánffy, Kemény s több tisztelt családok nevei.

A Patronus — Patronatus fogalma és joga minden törvénytudóknál, kik Jus Ecclesiasticum Protes-

tantium et Catholicorum irtak, úgy lévén kifejtve, mint fennebb említettett; idézni munkáikból szükségtelen dolognak tartjuk: de honi törvényeinkből néhány cikknek ide vonatkozó szavait felhozni, éppen helyén látjuk. Így p. o. Approb. Const. III. R. 4. Tit. 6. Art. „A három Quartaról a Falunak Patronusi, ha le akarják tenni az Arendát a Fiscus számára s a. t.

III. R. 24. T. 1. Art. — — Meg is kínálják igazságoknak megmutatásával a harangnak akkori Patronussait s a. t.

— 29. T. 1. Art. — a mint hogy némely falukban Fiscusnak és egyéb Patronusoknak is bizonyos rész portioja és házhelyek vagynak — — egyiránt akarják élni a Faluknak köz hátarit, a nagyobb részt bíró Patronusokkal s a. t.

— 32. T. 1. A. A korcsomálásnak rendi a Tisztek által limitaltassék juxta quantitatem bonorum mind a Portionatus mind az egyházi nemességnek rendi között — és alább — Ha pedig valamely Patronus oly szegény bort kezdene — — — a rendszerint következő Patronus szabadon kikezdhesse borát.

— 46. T. 6. Art. A szász Nation lévő Possessor Patronusoknak vármegyebeli jószágok, melyeket eddig is nem különben birtak, mint más nemes emberek s a. t.

22. Edict. — — de a Jobbággy az Urának injuriájára más Patronus földére költözik által — — — a mely Patronusoknak effélékből emergált bántódások vagyon. — — —

Comp. Const. III. R. 4. T. 2. Art. — — Vannak némely nemes atyáinkfiainak ily megbántódások, hogy némely falukban egy két ház helyet birván, a nagyobb Patronusok, kik tiz, tizenhat vagy több jobbággyokat birnak egyenlőkeppen akarják jobbággyakkal a falusbiróságot viseltetni. s a. t.

— 14 T. 10 Art. Tövisi Patronusok. s a. t.

Csak ezen cikkekből is tehát tisztán látszik, hogy Pa-

tronus annyit teszen, mint birtokos nemes — s nehol éppen nagyobb birtokost, fejeznek ki szembe téve az egyházi — vagy kisebb birtokos nemesekkel. I. Erdélyi Préd. Tár. IX. Füzet 149. lapján.

Nagyobb részét pedig reform. falusi gyülekezeteinknek teszi több vagy kevesebb nemes házak, s a felszabadult polgárok, kik együtt tartván fel az ekklézsiát, együtt képezik s gyakorolják a Patronatus jogait is. Talán itt kellene már a Presbyteriumok rendezésébe attól tartani, hogy nemesi rendből olyanok, kik nagyobb mértékben tudnak befolyni az egyház fentartásába, a nép választása által kihagyatnak, s elkedvetlenítettnek. Az érdemesek, s keresztényi buzgósággal magukat kitüntetett férfiak teljes melőztetéstől nem tarthatnak: de ha a három évi fordulóval ujulnak is a tagok; ebből azon hasznot várhatni, miszerént több tagoknak lesz alkalmok ismeretet és érdekelettséget szerezni az egyház dolgai iránt, s a Presbyteri gyűlések is némi tekintetben oskolául szolgálhatnak És így még örvendhetni azon, ha többen használhatják az alkalmat. Egyébiránt a Presbyteriumból kilépett tagok, a nagyobb fontosságu ügyekben az ekklézsiái nagyobb gyűléssel folyvást részt vesznek, s a Presbyteriumot mint időközben az egyház dolgainak kezelőit kérdőre is vonhatják. Így lesz az egyház igazgatás mint külön organismus, a polgári társaság kebelében és keresztényi megtisztult szellemben, az egyenlőség, testvériség és szabadság veteményes kertjévé!

Ezen állítás világosítására, s minden aggodalmak enyhítésére, nyissuk fel még egyszer új szövetségünk könyveit:

Itt látjuk — az elől idézteken kívül — miként tekinti Péter Apostol a keresztény népet, midőn azt „választott nemzet ségnek, szent népnek, papságnak és oly népnek nevezi, melyet „Isten sajátjának tart.“ 1. Pét. 1, 26. Ezen néppel, a Jerusalemi leső keresztyén gyülekezettel, együtt választák az Apostolok az

áruló Judás helyett Mátyást Cselt 1, 36. valamint a hét férfiakat — az első Presbyteriumot — ugyan ezen gyülekezet választotta maga kebeléből. Ha nagy fontosságu kérdés merült fel, az Apostolok a gyülekezettel együtt határoztak benne, 15, 22—25, hol a körülméltétéstől a Pogányokból lett keresztényeket fölmentették, és Mát. 18, 17. hol agyülekezet egyházi fenytéket gyakorolt. Végre azoknak, kik talán a régi feudalismusból kiindulva az Egyházban is elsőséget gyakoroltak, s a reformatio által kitisztított első keresztényi egyszerűségre visszatérni vonakodnának, felhozzuk éppen Jézus szavait Péter Apostolhoz: „Tudjátok, hogy a Pogányoknak fejedelmi uralkodnak, azokon, és a kik hatalmasok, hatalmaskodnak azokon. De „nem ugy lészen ti köztetek, hanem a ki ti köztetek nagy „akar lenni, legyen a ti szolgátok, és valaki ti köztetek „akar első lenni, legyen a ti szolgátok.“ Mát. 20, 25. 26. A stá tus organismusában volt némileg annak oka, mit Jézus a pogányokról és hatalmasokról megjegyyez; a mit pedig az Apostoloktól kíván, az a kereszténység szellemében van mondva. Más formában kell felvirulni a külső társadalomnak, az emberibb elvek után; rendezettebb alakban kell protestans egyházunknak is uj erőre felfrissülni. Ezt pedig annyival könnyebb eszközölni, mert csupán az egyes ekklézsiák Presbyteriumait kelletik rendezni, s erre apostoli intézkedés, az első keresztény Egyház gyakorlata, a reformatio vívmánya, hitvallásunk, s egyházi törvényeink köteleznek is.

Elenyészvén az aggodalmak is, csak egy kérdés maradt fenn: Miként lehet legegyszerűbben a Presbyteriumok rendezését minden egyes ekklézsiában végrehajtani?

Ezen kérdést illetőleg a közzsínat határozata már szinte kimerítőleg intézkedett is, t. i.

a) A Presbyteriumok ne magok egészítsék ki magokat, hanem az Egyház választási képességgel bíró tagjai által választassanak.

Ezen pontnak határozottságára szolgálhatnak a rajnai Egyház alkotmány ide vonatkozó cikkei *) melyekben az egyes ekkleziák nagyobb képvisellete, vagy az ekkleziái gyűlés rendeztetik, t. i.

A 200 lélekből és kevesebből álló közönségeknél, minden szózáttal bíró közönségi tag a választásra meghívatik.

Azon közönségeknél (gyülekezet) melyeknek, népességek 200-tól bezárólag 500-ig meg, 16 képviselő:

500-tól	1000-ig	20 képviselő
1000-tól	2000-ig	24 képviselő
2000-től	5000-ig	40 képviselő
5000-en felül		60 képviselő.

A nagyszámu gyülekezet bajosan igazit, és még bajosabban választ, s azért tanácsos az ekkleziák gyűlést képviselőiből állítani ki; de már magoknak a képviselőknek választásába minden önállásu és jó hírű tag 24 éveseken felül szavazattal bír, és ezen választás véghez mehet fertályonként, utcánként, vagy a mint a helybeli körülmények jávalják, meghatározott arányban.

b) A Presbyterek számát illetőleg, egy Egyházban legkevesebb 9 — legtöbb 30 lehet, az egyes Egyházak népességéhez képest; ezen számban a gondnok, pénztárnok, és jegyző nem értetődik. Az ekklesia-gyűlésnek legalább két annyi számból kell állani mint a Presbyteriumnak.

c) A Presbyterek nem egész életidőre választatnak, hanem minden három évben felujtattak a Presbyterium egy harmad részének évenkénti kilépése által, mely a két első évben sors-huzás után történjek, a kiléptek ujból megválaszthatók lévén.

Ide értetődik önként, hogy ezen megújítás is az ekkleziái képviselők s a Presbyterium által történhetik, nem pedig a coop-

*) 1. Erd. Préd. Tár. VII-ik füz. 151 l.

tatio útján, mely szerint eddig a halál által történt ürességeket csak maga a Presbyterium, egy két tagjának ajánlatára töltötte be.

d) Apa fiával, testvér testvérrel egy időben Presbyter nem lehet.

c) A Presbyterek teljes Egyház gyűlésben ünnepélyesen feleskedtetnek hivatalukra.

A mi igazítandó még ezen tárgy körül felmerülne, idővel mind eligazítható lesz.

Most még csak egy pár szót arról; miként kell a legelső választást mielőbb megtenni? Igen természetesen először is az ekklézsia gyűlést kellett megválasztani, s azután a kathedrából kihirdetett határ időben egy vasárnapi délelőtti istentisztelet után, az egybegyűlt ekklézsiái gyűlés előtt a volt Presbyterium lemond, s vele együtt a jelenlévők a fennebbi arány szerint megállított számú Presbytereket megválasztják, s felesketik, és ezeknek névsora a következő vasárnap a kathedrából felolvastatik.

A közzsínat ezen számát bezárják a következő szavak: Ezen határozás a püspöki vizsgálat alatti ekkléziákra is kiterjesztendő, és jövő (már folyó) 1861-ben életbe léptetendő.

Ennek ohajtásával és reményével most ezen czik is bezárodik.

* * *

Az erdélyi
reform. anyaszentegyház
világi és lelkesi
főhivatalnokai.

Generalis curatorok:

- B. Kemény Ferencz úr ő excellentiája, a Leopold-rend közép keresztos vitéze, az erdélyi Karok és Rendek volt elnöke, ideigl. erdélyi udvari korlátnok.
- Gr. Mikó Imre úr ő excellentiája, az erdélyi kincstár volt elnöke, ideiglenes főkormányzó elnök.
- Mélt. Szentgyörgyi Imre úr, nyugalm. udv. tanácsos.
- Mélt. Szacsvai Zsigmond úr, nyugalmazott udvari tanácsos, — és a
- Püspök.

Lelkesi főhivatalnokok:

- Főtiszteltű Bodola Sámuel, helyettes püspök, a n.-enyed-kolozsvári papnövelde felügyelője, abban a keresztyén hit-és erkölcsstan rendes tanára.
- Közfőjegyző: n. t. Fogarasi Sámuel, küllői esperes.
- Közügyigazgató: n. t. Szentkirályi János, görgényi esperes.

Az egész anyaszentegyházban 18 egyházmegye van; melyek
ekképp következnek:

I. Vajdahunyadi és zarándi egye- sült egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 24 anya- és 75 leányegyház van;
lélek száma összesen 4733.

Főgondnokok: M. Barcsay László.
Gr. Toldalagi Victor.

Algondnokok: T. Bágya Károly.
T. Bálint Sámuel.

Esperes: T. Jakab Bóniámin, hátszegi lelkész.

R. Jegyző: T. Szász András, alpestesi lelkész.

Közügyigazgató: T. Benkő György, lozsádi lelkész.

Egyházak:

1. *Déva*, l. sz. 440. l. Baló Bóniámin, t. sz. 35. tanító
Szász József, s. t. Vitályos József.
l. e. M. Némethi, l. sz. 12
2. *Alpestes*, l. sz. 485. l. Szász András, t. sz. 28, t. Já-
nos József.
l. e. Felpertes, l. sz. 25. Cs. Keresztur, l. sz. 25. Nagy
Barcsa, l. sz. 11. K. Barcsa, l. sz. 2. K. Almás, l. sz. 5.
3. *Lozsád*, l. sz. 952, l. Benkő György, t. sz. 28, tanító
Szilágyi József.
l. e. Martinesd, l. sz. 1. Piski, l. sz. 10. N. Tóti, l. sz. 12.
K. Tóti, hallgatók nélkül.
4. *V.-Hunyad*, l. sz. 123, l. Gáál Sámuel, t. sz. 12, ta-
nító Fábrián András.
l. e. Bujtur, l. sz. 5. Telek, l. sz. 4. Kaszabánya, l. sz. 4.
Cserna és Csolnakos hallgatók nélkül.
5. *Rákosd*, l. sz. 495, l. Kontza István, s. l. Koncza
József, t. sz. 40, t. Szijj Elek.
l. e. Boos, l. sz. 7. Zalasd, l. sz. 5.

6. *Hosdát*, l. sz. 295, l. Sármási Áron, t. sz. 30, tanító Báán Lajos.
l. e. Alsó-Nádasd, l. sz. 17. Zeykfalva, l. sz. 7.
7. *Hátszeg*, l. sz. 83, l. Jakab Bénéámin, t. sz. 8, e. v. Boér József.
l. e. Nalátz, l. sz. 25. N. Vád, l. sz. 1. Réa, l. sz. 1. Totesd, l. sz. 10. Paklisa, l. sz. 6. A.-Farkadin, l. sz. 2. F.-Farkadin, l. sz. 3. Tustya, l. sz. 16. Csula, l. sz. 7. A.-Szilvás, l. sz. 4.
8. *N.-Pestény*, l. sz. 89, l. Balogh József, t. sz. 26, tanító a lelkész.
l. e. Zajkány, l. sz. 7. Várhely, l. sz. 19. N.-Osztó, l. sz. 11. Demsus, l. sz. 28. Brázova, l. sz. 5.
9. *N.-Klopótiva*, l. sz. 37, l. jelenleg nincsen, beszolgál a n.-pestényi lelkész.
l. e. Malomvíz, l. sz. 4. Kernyesd, l. sz. 4.
10. *O.-Boldogfalva*, l. sz. 26, l. Fábri József, t. sz. 10, t. jelenleg nincsen, t. a lelkész.
11. *Fejérvíz*, l. sz. 22, l. jelenleg nincsen, beszolgál az o.-boldog'álvi lelkész.
l. e. Matzesd, l. sz. 15. Bajesd, l. sz. 4. Rusor, l. sz. 5. F.-Szálláspataka, l. sz. 13. Csopéa, l. sz. 1.
12. *Borbátviz*, l. sz. 62, l. Löthe József, t. sz. 13, t. a lelkész.
l. e. Pujj, l. sz. 30. Galacz, l. sz. 6. Serél, l. sz. 8. Báár, l. sz. 15. Ponor, l. sz. 3. M.-Livadia, l. sz. 6. Vulkán, hallgatók nélkül.
13. *O.-Brettye*, l. sz. 48, l. Kovács László.
l. e. M.-Brettye, l. sz. 9, Batzalar, l. sz. 2. Rus, jelenleg hallgatók nélkül.
14. *Kitid*, l. sz. 36, l. nincsen, beszolgál az o.-brettyei lelkész.
l. e. Válya, l. sz. 10. Szt-György, hallgatók nélkül.
15. *Bácsi*, l. sz. 181, l. Varga Károly, t. sz. 16, kiket a lelkész tanít.
l. e. Batiz, l. sz. 7.
16. *Algyógy*, l. sz. 51, l. Dáné Mózsés, t. sz. 14, ezeket a lelkész tanítja.
l. e. Gyálmár, l. sz. 4. Benczencz, l. sz. 24. Bokaj, l. sz. 23.

17. *N. Rápolyt*, l. sz. 170, l. Sándor József, t. sz. 11, ta-
Radó Mózsés.
l. e. Arany, l. sz. 22. Bábolna, l. sz. 4.
18. *Kéménd*, l. sz. 42, l. nincsen, beszolgál a haroi lelkész.
l. e. Gyertyános, l. sz. 4.
19. *Haró*, l. sz. 230, l. Varró Márton, t. sz. 25. t. Hor-
váth Károly.
l. e. Berekszó, l. sz. 25.
20. *M.-Solymos*, l. sz. 47, l. Bogdán Mózsés.
l. e. Kecskedága, l. sz. 10. Szuliget, l. sz. 5. Valisora,
l. sz. 3.
21. *M.-Illye*, l. sz. 71, l. Szabó Mózsés.
l. e. Branyitska, l. sz. 5. M.-Brettye, l. sz. 4. Lesnyek,
l. sz. 11. Lapusnyak, l. sz. 14. Dobra, l. sz. 8. Abu-
csa, l. sz. 18. Zám, l. sz. 2. Guraszáda, l. sz. 15.
22. *Brád*, l. sz. 41, l. Zakariás Dániel, t. nincsen, tanít a
lelkész.
l. e. Ribicze, l. sz. 6.
23. *Körösbánya*, l. sz. 60, l. Szegedi Miklós.
l. e. Halmágy, l. sz. 10. Vácza, l. sz. 2. Lunkány, l. sz. 4.
Czermura, l. sz. 2.
24. *Krisztor*, l. sz. 42, l. nincsen, beszolgál a brádi lelkész.

II. Károlyfejérvári egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 11 anya- és 14 leányegyház van; lel-
kek száma összesen 3200.

Főgondnok: ifj. b. Kemény István.

Algondnok: T. Sárpataki Zsigmond.

Esperes: Elekes Károly, k.-fejérvári lelkész.

Jegyző: nincs.

Egyházak:

1. *Károlyfejérvár*, l. sz. 800, l. Elekes Károly, t. sz. 64,
t. Balogh Ferencz.
l. e. Marospart, l. sz. 17. M.-Szt-Imre, l. sz. 10. Sárd,
l. sz. 34. Borbánd, l. sz. 9.

2. *Alvincz*, l. sz. 326, l. Péterfi László, t. sz. 30, tanító Szabó Sámuel.
l. e. Csóra, l. sz. 27.
3. *Borberek*, l. sz. 109, l. Tankó József, t. sz. 16, tanító Komán József.
4. *M.-Igen*, l. sz. 312, l. Elekes György, t. sz. 24, tanító Török Ferencz.
l. e. Boros-Bocsárd, l. sz. 4. Czelna, l. sz. 38.
5. *Krakkó*, l. sz. 57, l. Bodor Lőrincz, t. sz. 6, tanít a lelkész.
l. e. Alsó-Gáld, l. sz. 16.
6. *Vajasd*, l. sz. 360, l. jelenleg nincs, t. sz. 40, t. Molnár Lajos.
7. *Benedek*, l. sz. 27, l. Farkas András, t. sz. 3, tanít a lelkész.
8. *Tövis*, l. sz. 254, l. Márton Sámuel, t. sz. 30, tanító Székely László.
l. e. Diód, l. sz. 52.
9. *Zalathna*, l. sz. 190, l. Hadnagy Péter, t. sz. 27, a lelkész tanít.
10. *Abrudbánya*, l. sz. 407, l. Basa István, t. sz. 30, tanító Csekme József.
l. e. Verespatak, l. sz. 28.
11. *Vingárd*, l. sz. 79, l. Takács József, t. sz. 16, tanító Péter József.
l. e. Berve, l. sz. 16. Henningfalva, l. sz. 15. Drassó, l. sz. 6. Girbó, l. sz. 7.

III. Nagy-enyedi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében van 31 anya- és 52 leányegyház;
lélkek száma összesen 19,417.

Főgondnokok: Mélt. Ugron István.

Gr. Kemény Sámuel.

Mélt. Tisza László.

Algondnokok: T. Szilágyi Pál.

T. Gálfi István.

Esperes: T. Basa Mihály, harasztosi lelkész, kihez legközelebbi posta Felvincz.

Jegyző: T. Miklós Miklós, ó-tordai lelkész.

Közügyigazgató: T. Sándor János, szentmihályfalvi lelkész.

Egyházak:

1. *Aranyos-Gyéres* l. sz. 546. l. id. Szász József, t. sz. 40. t. Kövér Simon.
l. e. Gyéres-Szentkirály, l. sz. 21. Nagy-Csán, l. sz. 150.
2. *Bágyon*, l. sz. 183. l. Székely Márton, t. sz. 9. t. Bánya József.
l. e. Aranyos Rákos, l. sz. 23. Kövend, l. sz. 7. Várfalva, l. sz. 15.
3. *Egerbegy*, l. sz. 1287. l. Barabás József, t. sz. 120. t. Székely Dániel, és Menasági Ferencz, l. t. Szabó Pál.
4. *Felvincz*, l. sz. 950. l. Tóth Mózes, t. sz. 95. t. Nagy József, l. t. Vincze István
l. e. Veresmart, l. sz. 20, Dombro, l. sz. 1.
5. *Gerend*, l. sz. 642. l. ifj. Hegedüs Lajos, t. sz. 30 t. Kali János.
l. e. Soos-Szentmárton, l. sz. 3. Aranyos Lona l. sz. 6. Hadrév, l. sz. 60.
6. *Harasztos*, l. sz. 885. l. Basa Mihály, t. sz. 65. t. Székely Elek.
7. *Kercsed*, l. sz. 640. l. Kovács Sámuel, s. l. Musnai Pál, t. sz. 55. t. Horváth Sámuel.
l. e. Mohács, l. sz. 1.
8. *Ó-Torda*, l. sz. 2330. l. Miklós Miklós t. sz. 240. fia t. Dózsa József, Molnár Márton, l. t. Somkerek Márton.
l. e. Szind, l. sz. 6.
9. *Székely-Földvár*, l. sz. 65. l. Orbán Mihály.
10. *Székely-Kocsárd*, l. sz. 710. l. Sükösd Ferencz, t. sz. 57. t. Keresztes Lajos.
l. e. Vajdaszeg, l. sz. 4.

11. *Szent-Mihályfalva*, l. sz. 435. l. Sándor János, t. sz. 34. t. Szabó Ádám.
l. e. Mészkö, l. sz. 2. Sinkfalva, l. sz. 4.
12. *Tur*, l. sz. 200. l. Szabó Elek, t. sz. 11.
l. e. Komjátszeg, l. sz. 2. Indal, l. sz. 1.
13. *Új-Torda*, l. sz. 1900. l. Szabó Ferencz, Kálai Sándor, t. sz. 156. fia t. Csákány Károly, l. t. Fekete János.
l. e. Tordaakna, l. sz. 20. Tordakoppánd, l. sz. 2.
14. *Aranyos-Polyán*, l. sz. 435. l. Salamon István, t. sz. 40. t. Mátyás Mihály.
l. e. Felső- és Alsó-Detrehem, l. sz. 52. Mező-Kóók, l. sz. 38.
15. *Csombord*, l. sz. 235. l. Téglás István, t. sz. 13. t. Balog Károly.
l. e. Bagó, l. sz. 31.
16. *Fel-Enyed*, l. sz. 282. l. Sándor József, t. sz. 20. t. Bartha László.
l. e. Kákova, l. sz. 1. Muzsina, l. sz. 1.
17. *Gombás*, l. sz. 182. t. sz. 16. l. és t. Bartha Tamás.
l. e. Apahida, l. sz. 4.
18. *Lörincz-Réve*, l. sz. 165. l. Benedek Dénes, t. sz. 20. t. Heves Sámuel.
l. e. Béli, l. sz. 30. Megyerék, l. sz. 3. M.-Orbó, l. sz. 12.
19. *Maros-Décse*, l. sz. 335. l. Vásárhelyi Mihály t. sz. 35. t. Varga József.
l. e. Inakfalva, l. sz. 8. Alsó-Füged, l. sz. 1.
20. *Maros-Kapud*, l. sz. 175. l. Bekő Mózsés, t. sz. 14. tanit a lelkész.
21. *Marosujváralakna*, l. sz. 610. l. Sebestyén Áron, t. sz. 50. tanit a lelkész.
l. e. Cseszve, l. sz. 30. Miklóslaka, l. sz. 1. Csongva, l. sz. 20. Oláh-Szilvás, l. sz. 7. M.-Ujvár, l. sz. 12,
22. *Miriszló*, l. sz. 355. l. Bányai János, t. 45. t. Fodor István.

- l. e. Oláh-Lapád, l. sz. 60. Toroczkó, l. sz. 10. Toroczkó-Szentgyörgy, l. sz. 127. A két utolsó leány-egyháznak a forradalom után nincs lelkesze, iskolatanító András Ferencz.
23. *Nagy-Enyed*, közvetetlen püspöki felügyelet alatt van l. sz. 2050. rendes lelkész Incze János, h. l. Mihályi Károlyi, t. sz. 170. l. t. Málnási József, a fiugyermekek a helybeli collegyomban tanulnak.
24. *Szász-Ujfalu*, l. sz. 60. l. Benedek Keresztes, t. sz. 6. t. Molnár Ferencz
l. e. M.-Szentkirály, l. sz. 66. t. sz. 8. t. Benedek Tivador, Tompaháza, l. sz. 11.
25. *Csekelaka*, l. sz. 210. l. Bartha Elek, t. sz. 20. t. Nagy András.
26. *Csúcs*, l. sz. 122. l. Vajna Áron, t. sz. 18. t. Szilágyi Gyula.
l. e. Koppánd, l. sz. 117. t. sz. 8. Gezse, l. sz. 70.
27. *Gerend-Keresztur*, l. sz. 410. l. Kacsis Dénezs, t. sz. 10. t. Kölönte Lajos.
l. e. Tóhát, l. sz. 10. Kecze, l. sz. 6.
28. *Istvánháza*, l. sz. 381. l. Nagy Dömökös, t. sz. 25. t. Lovász András.
l. e. Czintos, l. sz. 40. Oláh-Péterlaka, l. sz. 3. Szent-Jakab, l. sz. 2.
28. *M.-Bükkös*, l. sz. 600. l. Möréh Károly, t. sz. 30. t. Molnár Sámuel.
30. *Nagy-Lak*, l. sz. 273. l. Lakatos István, t. sz. 20. t. Orbán István.
l. e. Káptalan, l. sz. 15. Ispánlaka, l. sz. 10.
31. *Ozd*, l. sz. 615. l. Szűsz József, t. sz. 30. t. nincs jelenleg.

IV. Kolozsvári egyházmegye.

Ezen egyházmegyét teszi a kolozsvári és szamosfalvi anyaegyház. Különvált ezen egyházmegye a kolos-kalotai egyházmegyétől a Zilahon 1854-ben tartott közssinat határozatánál fogva. Ebben a lelkek száma 8176.

Főgondnokok: Főt. Bodola Sámuel, h. püspök.

M. Incze Mihály, nyug. főkörmész. titoknok.

Algondnokok: T. Vadas József.

T. Pataki József.

T. Sárosi Mihály.

Egyházak:

1. *Kolozsvár*, l. sz. 8051. lelkészek: Vadas József, esperes, Nagy Péter, jegyző, Szász Gergely, Szász Domokos; segéd lelkészek: Apáthi Péter, Bartalis Miklós.

Iskolák:

1. Belvárosi leányiskola: tanítók: Karacs Teréz, vezéroktonő, Apáthi Péter, Szász Lajos, Rösler Sámuel, Bányai Ágnes, Schweighoffer József; tanulók száma 113.
2. Külső magyarutczai leányiskola: tanító: Toth Tamás, női munka tanító: Fechner Amália Toth Tamásné; tanulók száma 69.
3. A nőegylet által alapított iskola: tanítók: Nagy Dániel és Szentgyörgyi Lajos; női munka tanító: Bálint Mari; tanulók száma: fiu 92, leány 48.
4. Hidelvei népiskola: tanítók: Mike János és Benedek József; női munka tanító: Udvari Zsuzsanna Mike Jánosné; tanulók száma: fiu 68, leány 45.

2. *Szamosfalva*, l. sz. 125, l. Kertész Elek, t. sz. 15.

V. Kolozs-Kalotai egyházmegye.

Ezen egyházmegyében van 39 anya- és 17 leány-egyház;
 lelkek száma összesen 21,816.

Gondnokok: Gr. Kemény Sámuel.

Gr. Csáky György.

M. Lészai Ferencz.

Esperes: T. Ujvári Cz. György, szentlászlói lelkész,
 kihez legközelebbi posta Gyalu.

Jegyző: T. Fekete István, mérai lelkész.

Egyházak:

1. *Györgyfalva*, l. sz. 907, l. Barabás Sámuel, t. sz. 73,
 t. Fazakas István.
2. *Ajton*, l. sz. 490, l. Mihálcz Elek, t. sz. 42, tanító
 ifj. Fazakas István.
 l. e. Röd, l. sz. 73, t. sz. 8.
3. *Pata*, l. sz. 93, l. Szabó István, t. sz. 12, t. Dani
 Lőrincz.
 l. e. Kara, l. sz. 47.
4. *Kolozs*, l. sz. 615, l. Borsos Sándor, t. sz. 50. tanító
 Ágoston György.
5. *Fejérd*, l. sz. 254, l. Dali Sándor, t. sz. 29, t. Kere-
 kes Márton.
6. *Kajántó*, l. sz. 247, l. Domján János, t. sz. 24, tanító
 Borbély Péter.
7. *B. O. Buda*, l. sz. 164, l. Soos József, t. sz. 17, t.
 Sárközi Károly.
 l. e. Diós, l. sz. 21, Szentpál, l. sz. 23.
8. *Méra*, l. sz. 809, l. Fekete István, t. sz. 48, t. Ta-
 más Dániel.
 l. e. Koród, l. sz. 72, t. sz. 9, t. Bartha Károly.
9. *Szucsák*, l. sz. 452, l. Kónya József, t. sz. 35, tanító
 Botha József.
 l. e. M.-Nádas, l. sz. 46.

10. *Vista*, l. sz. 764, l. Kónya János, t. sz. 52, tanító ifj. Tamás Dániel,
11. *Türe*, l. sz. 397, l. Jónás Elek, t. sz. 26, t. Balázs István.
12. *Daróc és Bogártelke* egyesült egyházak, az elsőben lelkészek száma 179, a másodikban 420, mindkettőben lelkész Biró Sándor, az elsőben t. sz. 15, t. Nyirő József, a másodikban t. sz. 29, t. Kiss János.
13. *Mákó*, l. sz. 782, l. Csákány Sámuel, t. sz. 58, tanító Lőrincz Ferencz.
14. *Egeres*, l. sz. 194, l. Mátyás György, t. sz. 21, tanító Jónás József.
15. *Inaktelke*, l. sz. 521, l. Antal György, t. sz. 50, tanító Nyirő Sámuel.
16. *N.-Petri*, l. sz. 202, l. Sófalvi Miklós, t. sz. 20, tanító Ignác Ferencz.
17. *Középlak*, l. sz. 405, l. Józsa Sámuel, t. sz. 35, tanító Dézsi Domokos.
l. e. Tamásfalva, l. sz. 32. Nyércze, l. sz. 23.
18. *N.-Almás*, l. sz. 541, l. Herczeg Sándor, t. sz. 80, t. Jakab György.
l. e. Bábon, l. sz. 97, t. sz. 13, t. Dévai Mihály.
19. *K.-Petri*, l. sz. 364, l. Viski Sándor, t. sz. 42, tanító Varga Pál.
20. *Sztána*, l. sz. 255, l. Vincze Ferencz, t. sz. 27, tanító Kolcsár György.
21. *Zsobok*, l. sz. 646, l. Mike Lajos, t. sz. 45, t. Ignác György, s. t. Kelemen Ferencz.
22. *Farnas*, l. sz. 187, l. Fejér György, t. sz. 18, tanító Viski Sándor.
23. *M.-Bikal*, l. sz. 577, l. Péntek János, t. sz. 39, tanító Tulogdi István.
24. *Ketesd*, l. sz. 416, l. Almási László, t. sz. 50, tanító Benyéki Áron.
25. *B.-Hunyad*, l. sz. 1665, l. Csengeri Sámuel, t. sz. 102 fiu, t. Orbán Károly, 93 leány, t. Balog Elek.
26. *Magyarókerék*, l. sz. 239, l. Fazakas András, t. sz. 26, t. Tulogdi Ferencz.

27. *K.-Szt-Király és Zentelke* egyesült egyházak, l. sz. az elsőben 461, a másodikban 584, l. Tamás János, t. sz. az elsőben 46, a másodikban 47, mindkettőben tanító Kovács György.
28. *M.-Valkó*, l. sz. 584, l. Kilyén Ferencz, t. sz. 47, tanító Kálmán István, s. t. Mátyás Miklós.
l. e. Incsel, l. sz. 16.
29. *M.-Gy.-Monostor*, l. sz. 531, l. Hory Farkas, t. sz. 46, t. Nyilas Maxi.
30. *Damos*, l. sz. 275, l. Szakács Pál, t. sz. 23, t. Mátyás János.
l. e. Jákotelke, l. sz. 170, t. sz. 22, t. Tulogdi István.
31. *Nyárszó*, l. sz. 279, l. Viski Dániel, t. sz. 25, t. Borbély Miklós.
l. e. Sárvasár, l. sz. 277, t. sz. 20, t. Balogh Márton.
32. *Köröső*, l. sz. 730, l. Gilyén János, t. sz. 56, tanító Kálmán István.
33. *Gy.-Vásárhely*, l. sz. 305, l. Agoston György, t. sz. 29, t. Kun Márton.
34. *N.-Kapus*, l. sz. 548, l. Benedek Sándor, t. sz. 37, t. Kovács Ferencz.
l. e. Kis-Kapus, l. sz. 290, t. sz. 28, t. Tatai Ferencz.
35. *Gyalu*, l. sz. 774, l. Kónya András, t. sz. 87, t. Szabó Mihály.
36. *Sz.-Lóna*, l. sz. 693, l. Szakács István, t. sz. 35, tanító Gurzó István.
37. *O.-Fenes*, l. sz. 845, l. Sebestyén Ferencz, t. sz. 58, t. Csoma Ferencz.
38. *Szent-László*, l. sz. 883, l. Ujvári Cz. György, t. sz. 50, t. Kovács István.
39. *M.-Léta*, l. sz. 223, l. Szakács János, t. sz. 27, tanító Pap Elek.
l. e. Alsó-Jára, l. sz. 87, t. sz. 12, t. Dézsi Sámuel.
Kishánya, l. sz. 14. Érczpataka, l. sz. 28.

V. Szilágy-Szolnoki egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 69 anya- és 8 leány-egyház van; lelkék száma összesen 46,822.

Főgondnok: B. Bánffy Albert.

Algondnok: M. Kabós József.

Esperes: T. Faragó József, kihez legközelebbi posta Sz. Somlyó.

Főjegyző: T. Török Ferencz.

Aljegyző: T. Dombi Lajos.

Közügyigazgató: T. Fábíán Dániel.

Egyházak:

1. *Ákos*, l. sz. 972, l. Kelemen Endre, t. sz. 74, tanító Verestói György.
2. *Ardó*, l. sz. 408, l. Molnár-Ferencz, t. sz. 29, tanító a lelkész.
3. *Bagos*, l. sz. 860, l. Fazakas József, t. sz. 50, t. Somogyi Sámuel.
4. *Balla*, l. sz. 819, l. Faragó József, t. sz. 90, tanító Bartha Lajos.
5. *Bogdánd*, l. sz. 737, l. Salamon István, t. sz. 47, t. Séra Ferencz.
6. *Borzás*, l. sz. 437, l. Alszegi Sámuel, t. sz. 32, tanító Szócs Károly.
7. *Bősháza*, l. sz. 221, l. Barabás György, t. sz. 15, tanító Ady József.
l. e. Benedekfalva, l. sz. 38.
8. *Büргеzd*, l. sz. 443, l. Szilágyi Márton, t. sz. 35, t. Gál Károly.
9. *Désháza és Szilágyszeg* egyesült egyházak, l. sz. az elsőben 665, a másodikban 200, l. mindkettőben Szabó Lajos, t. sz. az elsőben 40, t. Székely László a másodikban t. sz. 6, t. Gidai János.

10. *Diósd*, l. sz. 1050, l. Szász József, t. sz. 25, tanító Veress József.
l. e. M. Baksa, l. sz. 50.
11. *Egrespatak*, l. sz. 245, l. Dobai József, t. sz. 18, tanító Dobai György.
12. *Ér-Kávás*, l. sz. 127, Schweinitz László, t. sz. 8, tanít a lelkész.
13. *Ér-Körös*, l. sz. 223, l. Nagy Elek, t. sz. 12, tanít a lelkész.
14. *Ér-Mindszent*, l. sz. 241, l. Csányi Dániel, t. sz. 28, t. ifj. Somogyi Károly.
15. *Ér-Szentkirály*, l. sz. 644, l. Makrai János, t. sz. 59, t. Kovács Dániel.
16. *Ér-Szodoró*, l. sz. 265, l. Fazakas Ferencz, t. sz. 30, t. Cseh Izrael.
l. e. Hatvan, l. sz. 92, t. sz. 8, t. Bartha Samu.
17. *Görcsön*, l. sz. 367, l. Püspöki József, t. sz. 32, tanító Márton András.
18. *Hadad*, l. sz. 576, l. Kondor Endre, t. sz. 60, tanító Nagy Sándor.
19. *Hadad-Nádasd*, l. sz. 774, l. Vass Sámuel, t. sz. 74, t. Nagy György.
20. *Ilosva*, l. sz. 662, l. Galló József, t. sz. 35, t. Horváth Mihály.
21. *Ipp*, l. sz. 653, l. Török Ferencz, t. sz. 40, t. Szabó Bálint.
22. *Kémer*, l. sz. 1840, l. Veress György, t. sz. 110, tanító László Samu, leánytanító Márton Albert.
l. e. Zálnok, l. sz. 45.
23. *Kövesd*, l. sz. 70, l. Szentkirályi Sámuel.
24. *Kusaly*, l. sz. 267, l. Somogyi Endre, t. sz. 20, tanító Beksi József.
l. e. Erked, l. sz. 356, t. sz. 10, t. Beksi Ferencz.
25. *Kraszna*, l. sz. 2216, l. Szikszai József, t. sz. 105, t. Kodöböcz Károly, l. t. Balogh Mihály.
26. *Kr.-Czégény*, l. sz. 144, l. Pataki Sándor, t. sz. 9, tanít a lelkész.

27. *Kr.-Horváthi*, l. sz. 360, t. Szilágyi Mihály, t. sz. 22, t. Varga Bálint.
28. *Kr.-Mihályfalva*, l. sz. 562, l. Költő László, t. sz. 50, t. Séra János.
29. *Lecsmér*, l. sz. 230, l. Baló József, t. sz. 24, t. Somogyi György.
30. *Lele*, l. sz. 644, l. Barabás János, t. sz. 50, tanító Gidai László.
31. *Lompért*, l. sz. 514, l. Bányai Lajos, Végh Samu nyugalmazott lelkész, t. sz. 45, t. Kovács Miklós.
32. *Magyar-Csaholy*, l. sz. 667, l. Rózsa Károly, t. sz. 59, t. Técsi László.
33. *M.-Keczel*, l. sz. 406, l. Nagy Sándor, t. sz. 53, tanító Antal Ferencz.
34. *M.-Valkó*, l. sz. 103, l. Szöcs György, t. sz. 12, tanító a lelkész.
35. *Menyő*, l. sz. 329, l. Pethő László, t. sz. 20, t. Szabó Lajos.
36. *Mocsolya*, l. sz. 620, l. Szilágyi Károly, t. sz. 43, tanító Szöcs Sámuel.
37. *Monó*, l. sz. 416. l. Csoma József, t. sz. 46. t. Debreczeni Károly.
l. e. Egerhát, l. sz. 32. t. Püspöki Károly.
38. *Nagy- és Kis Dobra*, egyesült egyházak, l. sz. 426. l. Urházi György. t. sz. 20 t. nincs.
39. „ *Falu*, l. sz. 1205. l. Kovács István nyug. esperes S. Sófalvi F. Sándor t. sz. 105. t. Tasnádi István. l. t. Vaskó Mihály.
40. „ *Goroszló*, l. sz. 460. l. Técsi József, t. sz. 28. t. Vaska János.
41. „ *Mon*, l. sz. 173. Sebess György, t. sz. 13. t. Bartba Samu.
42. „ *Paczal*, l. sz. 695. l. Tóth Imre, t. sz. 53. t. Kis József.
43. *Panith*, l. sz. 348. l. Osváth Imre, t. sz. 40. t. Gál Jonathán.
44. *Péér*, l. sz. 1275. l. Szabó Pál, t. sz. 90. t. Rákosi Sándor.

45. *Pelekész*, l. sz. 675. l. Kiss Pál, l. sz. 75. t. Porcsalmi Lajos.
46. *Perecsen*, l. sz. 898. l. Szabó István, S. Gáspár János, t. sz. 100. t. Ujvári János.
47. *Ráton*, l. sz. 321. l. Boér Károly, t. sz. 22. t. Szabó Gábor.
48. *Récse*, l. sz. 266. l. Porcsalmi László, t. sz. 21. t. Kolozsvári Bénianim.
49. *Sámsond*, l. sz. 821. l. Dombi Lajos, t. sz. 67. t. Eder István.
50. *Sarmaság*, l. sz. 991. l. Elek Károly, tanító megholt.
51. *S. Ujlak*, l. sz. 421. l. Tiboldi István. S. Fazakas Mihály, t. sz. 30. t. Gál Elek.
52. *Sülelmed*, l. sz. 27. Hartmann Márton, t. sz. 8. lelkész tanít.
l. e. Czikó, l. sz. 75.
53. *Szamos-Udvarhely*, l. sz. 125. l. Farnos Beniamin, t. sz. 6. a lelkész tanít.
64. *Szakácsi*, l. sz. 913. l. Benedek Pál, t. sz. 56. t. Aratos András.
55. *Széér*, l. sz. 583. l. Fakas Antal, t. sz. 38. t. Barabás Sándor.
56. *Szilágy Cseh*, l. sz. 1749. l. Fábiá Dániel, t. sz. 77. t. Bányai Elek, Krasznai Samuel, leány tanít.
57. „ *Fő-Keresztur*, l. sz. 447. l. Palánky Károly, t. sz. 32. t. Bányai Felix.
58. „ *Somlyó*, l. sz. 1417. Ideiglenes segéd, l. Pap Bán Sándor, t. sz. 100. t. Nagy Ferencz, l. t. Péntek József, Vasárnapi iskolába 40.
59. „ *Szentkirály*, l. sz. 204. l. Parlagi Elek, t. sz. 4. a lelkész tanít.
l. e. Debrén, l. sz. 6.
60. *Sző-Demeter*, l. sz. 96. l. Kacsá Lajos.
61. *Tasnád*, l. sz. 1525. l. Kiss György, t. sz. 110. t. Fogarasi László, S. Farkas János, l. t. ld. Somogyi Károly, vasárnapi iskolába 80.

62. „ *Szántó*, l. sz. 238. l. Kovács Ferencz, t. sz. 23. t. Kis Károly.
l. e. Szilvas, l. sz. 15.
63. *T. Szarvad*, l. sz. 275. l. Fekete János, t. sz. 25. t. Szilágyi József.
64. *Zilah*, l. sz. 4836, l. Fogarasi István, Verestoy Cs. Sándor, t. sz. 102. t. Nagy Károly, énekvezető Kis Antal, a l. t. a Fiak a helybeli gymnasiumban tanulnak.
65. *Zsibó*, l. sz. 858. l. Kun Károly, t. sz. 70. t. Kispál Samu.
66. *Zovány*, l. sz. 798. l. Regény Pál, t. sz. 45. Marosy József, S. t. Dorubi István.
67. *Varsolcz*, l. sz. 545. l. Horváth János, t. sz. 49. t. Demjén Ferencz.
68. *Vérvölgy*, l. sz. 786. l. Székely István, t. sz. 52. t. Tönkő Mihály.
69. *Völcsök, és Sz. Ujlak*, egyesült egyház l. sz. 428. l. Ováth Lajos, t. sz. 29. t. Nagy Lajos.

VII. Déézi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében van 25 anya- és 29 leány-egyház; lelkek száma összesen 8111.

Főgondnokok: M. Véér Farkás.

B. ifj. Wesselényi Ferencz.

Algondnokok: T. id. Pataky Dániel.

T. Rettegny Sámuel.

Esperes: T. Almási Sámuel, pánczélcsehi lelkész.

Jegyző: T. Nagy Lajos, dobokai lelkész.

Közügyigazgató: Kelemen Sándor, borsai lelkész.

Egyházak:

1. *Pánczélcseh*, l. sz. 188. l. Almási Sámuel, t. sz. 30 t. Szénási Károly,
l. e. Magyar-Derzse, l. sz. 96. t. sz. 6. t. Déézi Mihályi Imre, Drág, l. sz. 42.

Jegyzés. A réezekeresztur, völcsei, kecskeháti, szótelki ref. hivek is a pánczélcsehi anyaegyházhoz tartoznak, melyekben a lelkék száma összesen: 60.

2. *Doboka*, l. sz. 94. l. Nagy Lajos.
3. *Borsa*, l. sz. 268. l. Kelemen Sándor.
4. *Ördög-Keresztur*, l. sz. 40. l. Szász Gergely.
l. e. K.-Esküllő, l. sz. 44. t. jelenleg nincs. N. Esküllő, 38.
5. *M.-Macskás*, l. sz. 68. l. Gergelyfi György, t. sz. 5. t. Horváth József.
l. e. Babutz, l. sz. 55. Solyomkö, l. sz. 10. M. Fodorháza, l. sz. 115. t. sz. 35. t. Aknai Elek. M. Ujfalu, l. sz. 24.
6. *Csomafája*, l. sz. 112. l. Tunyogi Elek.
l. e. Gyula, l. sz. 38. H.- Macskás, l. sz. 37.
7. *Kide*, l. sz. 334. lelkész jelenleg nincs. t. Egyed András.
8. *Bádok*, l. sz. 120. lelkész jelenleg nincs.
9. *Választ*, l. sz. 388. l. Balázs János, t. sz. 36. t. Horváth János.
10. *Kendi-Lóna*, l. sz. 371. l. Pánczél Zsigmond, t. sz. 20. t. Szakács Miklós.
l. e. Kis Jenő l. sz. 13.
11. *Eszmény*, l. sz. 126. l. Bántó Mihály.
l. e. Szarvas Kend, l. sz. 80. Tötér, l. sz. 37. Girolt l, sz. 53. Onak, l. sz. 19.
12. *Magyar-Köblös*, l. sz. 116. l. Bartha László, t. sz. 6. t. Zöldágyi Pál.
l. e. Felső-Töök, l. sz. 88. Alsó-Töök. l. sz. 134. t. sz. 8. t. Szilágyi Péter.
13. *Kérő*, l. sz. 183. t. sz. 17. t. Mózes József.
14. *Ormány*, l. sz. 61. l. Déézi János, t. Biró László.
16. *Néma*, l. sz. 128. l. Varga János, t. sz. 10. t. Farakas Sámuel.
16. *Délzs-Akna*, l. sz. 705. l. Szabó Sándor, t. sz. 61. t. Barabás Dénezs.
17. *Szinye*, l. sz. 42. l. Márton András.
l. e. Mánya, l. sz. 26. Törpen, l. sz. 6.

Jegyzés. Az alparótl, somesnyei, bogátai, reményei ref. lakosok is a színeyi egyházhoz tartoznak, melyekben a ref. hivek összege: 34.

18. *Kozárvár*, l. sz. 162. l. Nagy Dániel, t. sz. 20. t. Horváth Domokos.

19. *Kaczkó*, l. sz. 22, l. Pénteky István.

l. e. Szelecske; l. sz. 67. Galgó, l. sz. 73. Blenkes Polyán, l. sz. 7. t. Pénteky József.

20. *Magyar-Berkesz*, l. sz. 337. l. Ignác István, t. sz. 32. t. Czira Endre.

21. *Hagymás-Lápos*, l. sz. 164. l. Soos Ferencz, t. sz. 20. a lelkész tanit.

l. e. Hosszufalva, l. sz. 127. t. sz. 17. t. Madaras Pál. Kolczér, l. sz. 5.

22. *Koltó*, l. l. sz. 450. l. Szabó Lajos, t. sz. 36. t. Timár Ferencz.

l. e. Katalinfalva, l. sz. 114. t. sz. 12. iskolája közös koltóval.

23. *Magyar-Lápos*, l. sz. 1000. l. Albisi Sámuel, t. sz. 39. t. Séra György,

Jegyzés. A vidékből meg 16 lélek tartozik a m. láposi egyházhoz.

24. *Domokos*, l. sz. 680. l. Horváthy Zsigmond, t. sz. 79. t. Fábian Elek.

Jegyzés. A vidékből még 60 lélek tsrtozik a domokosi anyaegyházhoz.

25. *Magyar-Zsombor*, l. sz. 235. l. Püspöki Mihály.

l. e. Hidalmás, l. 128.

26. *Déész*, közvetlenül püspöki felügyelet alatt van, l. sz. 2190, nyugalmazott l. Vas András, segédje Kovács Samu, rendes l. Medgyes Lajos, t. sz. 93. fin t. Kovács Fereucz, Albisi Ferencz, Szabó Gergely, és Domján Ferencz, leány t. Albisi Dániel, ki énekvezető is.

VIII. Széki egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 51 anya- és 21 leány-egyház van;
a lelkek száma összesen 20,492.

Göndnokok: B. Bánffy Dániel.

B. Inezédi Zsigmond.

Esperes: T. Báthori Dániel, széki lelkész, ki-
hez legközelebbi posta Szamosujvár.

Jegyző: T. id. Balázs József, málomi lelkész.

Egyházak:

1. *Szék*, l. sz. 2563, Báthori Dániel és Mihály Endre,
t. sz. 217. fuu t. Szentes Gyula, l. t. Sipos József.
2. *Szava*, l. sz. 117. l. Gáspár Lajos, t. sz. 8. a l. t.
3. *Palatka*, l. sz. 341. l. Pergő Márton, 31. t. sz. a l. t.
4. *Pujon*, l. sz. 220. l. Gulya János, 1. sz. 19.
5. *Szent-Egyed*, l. sz. 110. a pujoni lelkész gondviselése
alatt, t. sz. 8.
6. *Noszoly*, l. sz. 149. l. Papp Sámuel, t. sz. 11.
7. *Kékes*, l. sz. 191. Sepsi Mihály, t. sz. 10. t. Salak
Dániel.
8. *Veres Egyháza*, l. sz. 405. Somogyi Sándor, t. sz. 56.
t. Fülöp Dániel.
9. *Sz.Zsombor*, l. sz. 110. Boros István, t. sz. 12. l. t.
10. *M.-Földvár*, l. sz. 281. Csiszár József, t. sz. 28. t.
Püspöki József.
11. *Feketelak*, l. sz. 391. Székelyi József, t. sz. 25. János-
si Samu.
12. *Buza*, l. sz. 1437. l. l. Balázsi József, t. sz. 41. t. j. nincs.
13. *Vicze*, l. sz. 650. Sipos György, t. sz. 59. t. Horváth
Ferencz.
14. *Szépkenyerü-Szentmárton*, l. sz. 412. l. Szabó József, t.
sz. 46. t. Horváth Dániel.
l. e. O.-Vásárhely, l. sz. 45.
15. *N.-Devecser*, l. sz. 81. a noszolyi lelkész gondviselés alatt.

16. *Borzdás*, l. sz. 183. l. Csejdi István, t. sz. 18. t. Jakó Pál.
l. e. Böd, l. sz. 37. t. sz. 13. Déllő Apathi, l. sz. 13.
17. *Czege*, l. sz. 142. l. Nagy Mihály, t. sz. 5. a lelk. tanit.
l. e. Göcz, l. sz. 68. t. sz. 5 t. Csomor János, Császári, l.
sz. 23. Vasas Szent-Iván, l. sz. 6.
18. *Ö.-Füzes*, l. sz. 709. l. Barabás Sándor, s. l. Barabás
Tamás, t. sz. 71. t. Fejér István.
19. *V. Szilvás*, l. sz. 40. l. Szabó András, t. sz. 5. a l. t.
l. e. K.-Iklód, l. sz. 76. t. sz. 8. t. Török Károly, Nagy-
Iklód, l. sz. 17. t. sz. 4. Török Károly.
20. *V.-Kamarás*, l. sz. 421. l. Gáspár Sámuel, t. sz. 40. t.
Vincze István.
21. *Alsó-Szovát*, l. sz. 420. l. Sándorházi György t. sz.
44. t. Máthe Farkas.
l. e. Káján, l. sz. 25.
22. *Keszü*, l. sz. 323. l. Salamon György, t. sz. 32. t. Hi-
deg István.
l. e. O. Gyéres, l. sz. 20.
23. *Katona*, l. sz. 175. a feketelaki lelkész gondviselése alatt,
t. sz. 8.
24. *Légen*, l. sz. 76. l. Szabó József, t. sz. 6. a lelk. tanit.
l. e. Gyeke, l. sz. 81.
25. *Botháza*, l. sz. 95. l. Dózsa Elek, t. sz. 14. a lelk. tanit.
l. e. Mocs, l. sz. 179. t. sz. 16. Vere s Mihály.
26. *M.-Fráta*, l. sz. 187. Finta Sámuel, t. sz. 15. Jánosi
János.
l. e. Berkenyes, l. sz. 103. M. Méhes, l. sz. 140. Czikud, l.
sz. 9. M. Böd, l. sz. 18. Sz. Jakab, l. sz. 17. Csehtelke,
l. sz. 11. Báld, l. sz. 20.
27. *P.-Kamarás*, l. sz. 296. l. Szathmári János, t. sz. 24. t.
Csia Simon.
l. e. N. Sármás, l. sz. 18. K. Sármás, l. sz. 17. Novoly,
l. sz. 10.
28. *Szamosujvár-Némethi*, l. sz. 69, l. Báthori János, t.
sz. 7. a telkész tanit.
l. e. Szamosujvár, l. sz. 488.

29. *Sz.-Nyire*, l. sz. 593. l. Vass György, t. sz. 63. t. Sebestyén Péter.
l. e. Szent- Benedek, l. sz. 10.
30. *B.-Váralya*, l. sz. 1110. l. Bartalus, József, t. sz. 95. t. Békési Zsigmond.
31. *Sz.-Margita*, l. sz. 220. Lénárd Samu, t. sz. 20. t. Szakács István.
l. e. Mikeháza, l. sz. 10.
32. *Küdu*, l. sz. 219. l. Bakos Ferencz, t. sz. 25. a l. t.
33. *A.-Hosva*, l. sz. 183. a felőri lelkész gondviselése alatt.
34. *Fel-Őr*, l. sz. 435. l. Szabó István, t. sz. 40. t. Martián András.
35. *Retteg*, l. sz. 490. l. Köblös István, t. sz. 45. t. Albisi Ferencz.
36. *Bacza*, l. sz. 336. l. Salak Ferencz, t. sz. 33. t. j. nincs.
l. e. Cs. Mihályfalva, l. sz. 48. t. sz. 11. t. Hori Ferencz.
37. *Bonczháza*, l. sz. 646. l. Nagy Elek, t. sz. 63. t. Péterfi Ferencz, s t. Péterfi Károly.
38. *Visa*, l. sz. 222. l. Kovács Zsigmond, t. sz. 18. a l. t.
l. e. Kötelend, l. sz. 18.
39. *Málom*, l. sz. 461. l. id. Balázs József, t. sz. Máté Dániel.
40. *M.-Décse*, l. sz. 1270. l. Szentes István, t. sz. 90. t. Orhán Lajos.
41. *Árpástó*, l. sz. 339. t. Técsi Károly, t. sz. 18, t. Biró Sándor.
42. *A.-Nagyfalu*, l. sz. 306. l. Budai Lajos, t. sz. 39. t. Benedek Miklós.
43. *Sárvár*, l. sz. 56. l. Balog András, t. sz. 6 a l. t.
l. e. Sajó-Keresztur, l. sz. 8. t. sz. 1. Fellak, l. sz. 45. t. sz. 3.
44. *Sajó-Szent-Anbrás*, l. sz. 236. l. Ujhelyi István, t. sz. 25. t. jelenleg nincs.
45. *Sajó-Udvarhely*, l. sz. 146. l. Budai András, t. sz. 13. a lelkész tanít.
46. *Sz.-Bréte*, l. sz. 179. l. Balogh Pál, t. sz. 18. a l. t.

47. *Bethlen*, l. sz. 520. l. Csűrös József, t. sz. 52. t.
l. e. Szécsárma. l. sz. 31.
48. *Somkerék*, l. sz. 320. l. Kovács Mihály, t. sz. 35. t.
Bartus György.
49. *M.-Nemegye*, l. sz. 482. l. Csiszár Farkas, t. sz. 52.
Vilhelm Sándor.
l. e. Vir-Berek, l. sz. 18. l. sz. Köfarkas, l. sz. 38. Kö-
zépfalva, l. sz. 14. l. sz. Radna, l. sz. 22.
50. *Fűzkút*, l. sz. 130. l. Lakatos Károly, t. sz. 9 a l. t.
51. *Tacs*, l. sz. 348 l. Nagy Ábrahám, t. sz. 37. Varga
András.

IX. Nagy-sajói káptalan.

Van a nagy-sajói káptalanban 7 anya- és 20 leányház lelkek
száma összesen 2148.

Födöndnokok: Gr. Bethlen Sándor.

M. Zsombori János.

Algodnokok: B. Löwenthal Sámuel.

M. Cserényi Dániel.

Dékan: T. Vályi Elek, kentelki lelkész, kihez leg-
közelebbi posta Besztercze.

Jegyző: T. Orbán József, czegői lelkész.

Egyházak:

1. *Kentelke*, l. sz. 8. l. Vályi Elek.
l. e. Árokalja, l. sz. 57. A.-Balázsfalva, l. sz. 32. Ker-
lés, l. sz. 14. Sajó Magyarós, l. sz. 27. Besztercze
l. sz. 123. iskola és iskolatanító nincs.
2. *Sófalva*, l. sz. 325. l. Varró István, t. sz. 46. t. Kiss
József.
l. e. Simontelke, l. sz. 46. Galacz, l. sz. 15. Harina,
l. sz. 19.
3. *Szász-Ój-Ős*, l. sz. 330. l. Albert Daniel, t. sz. 26. t.
Rarabás Dániel.
4. *Szász-Czegő*, l. sz. 241. t. sz. 36. t. László János.

5. *Szász-Máté*, l. sz. 390. l. Barta Gergely, t. sz. 45. t. Fodor Dániel.
l. e. Aranyos-Móricz, l. sz. 17. Szász-Ujfalu, l. sz. 54.
6. *Kis-Budak*, l. sz. 76. l. Nagy Sámuel, t. sz. 1. t. a l. l. e. Szász-Budak, l. sz. 15.
7. *Nagy Sajó*, l. sz. 322. l. Veres Márton, t. sz. 30. t. Boros Sámuel.
l. e. Paszmos, l. sz. 8. Bilak, l. sz. 9. Nyécz, l. sz. 2. Solymós, l. sz. 3. Kis Sajó, l. sz. 2. Monör, l. sz. 4. Kusma, l. sz. 7.

X. Görgényi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 34 anya- és 26 leány-egyház van
lelkek száma összesen 17,783.

Főgondnokok; Gr. Teleki Miklós.

Id. gr. Teleki Domokos.

Algondnokok: M. Gyárfás Domokos.

M. Viski Ferencz.

Esperes: T. Szentkirályi János, gernyeszegi pap.

Jegyző: T. Rethi Mózes, erdő-csinádi pap.

Közigazgató: T. Benkő János, m.-péterlaki pap.

Egyházak:

1. *Abafája*, l. sz. 200, l. Szabó Sámuel, t. sz. 13. a t. l.
2. *Beresztelke*, l. sz. 463, l. Nagy László és segéd Nagy Albert, t. sz. 52. t. Szöllősi Márton.
3. *Dedrád Széplak*, l. sz. 480, l. Molnár Abel, t. sz. 60.
t. Katona Márton.
l. e. Sz.-Ludvég, l. sz. 75, t. sz. 14, t. Simon József.
Batos, l. sz. 14, Dedrád, l. sz. 70,
4. *Disznajó*, l. sz. 712, l. Csiki György, t. sz. 111, t. Mojus Mihály.
5. *Nagy-Ercse*, l. sz. 200, l. Sárkány. Dániel, t. sz. 15,
a lelkész tanít.
l. e. Bala, l. sz. 64. t. sz. 9. Unoka, l. sz. 165. t. sz.
23. t. Fülöp Samu, Kis-Nyulas, l. sz. 26.

6. *Felfalu*, l. sz. 446. l. Szabó József, t. sz. 54. t. Muzsnai Antal.
l. e. Alsó-Idets, l. sz. 18.
7. *Görgény-Szent-Imre*, l. sz. 376. l. Kertész József, t. sz. 45. t. Ferencz Károly.
l. e. Övegcsür, l. sz. 179.
8. *Holtmaros*, l. sz. 352. l. Zakariás Károly, t. sz. 54. t. Máthé Albert.
9. *Kis-Fülpös*, l. sz. 286. l. Vitus József, t. sz. 27. t. Vercs Imre.
10. *Komlód*, l. sz. 170. Kis Ádám, t. sz. 15. tanit a lelkész.
l. e. Sz-Erked, l. sz. 105.
11. *Köbölkut*, l. sz. 365. l. Böjte János, t. sz. 43. t. Keresztes Soma.
12. *Magyaró*, l. sz. 970. l. Albert János, t. sz. 114. t. Orbán Ferencz és segéd Füzesi Ferencz.
l. e. Füleháza, l. sz. 90.
13. *Magyar Bölkény*, l. sz. 470. l. Zsigmond Ferencz, t. sz. 56. t. Muzsnai Ferencz.
14. *Magyar-Régen*, l. sz. 370. l. üres. t. sz. 60. t. Szabó István.
15. *Mező-Újlak*, l. sz. 70. l. Domahidi György, t. sz. 5. tanit a lelkész.
l. e. Septir, l. sz. 33.
16. *Nagy-Ólyves*, l. sz. 318. l. üres. t. sz. 25. t. Nagy Abel.
l. e. Mező Szent Márton, l. sz. 38, l. sz. 26. Mező Szilvás, l. sz. 28. Királyfalva, l. sz. 13.
17. *Nagy-Fülpös*, l. sz. 390. l. Zilinszki Pál, t. sz. 26. t. Korondi János.
18. *Oroszfája*, l. e. 247. l. Magyarosi József, t. sz. 10. t. Kis Dani.
l. e. Nagy Nyulas, l. sz. 31.
19. *Radnótfája*, l. sz. 222. l. Császár János, t. sz. 22. t. Ifj. Szabó István.
20. *Szász-Régen*, l. sz. 405. Molnár István, t. sz. 55. t. Gergely Lajos.

21. *Szentpéter*, l. sz. 290. l. Vályi János, t. sz. 17. t. Varró József.
l. e. Tuson, l. sz. 142. t. sz. 4. t. Muzsnai János.
Pagocsa, l. sz. 89.
22. *Tancs*, l. sz. 518. l. Csiki László, t. sz. 63. t. üres.
l. e. Faragó, l. sz. 36. Banyicza, t. sz. 15.
23. *Teke*, l. sz. 290. l. Varg Samu, t. sz. 22. t. Korondi Sándor.
l. e. Nagy Ida, l. sz. 129.
24. *Vajda Szent-Iván*, l. sz. 1065. Bód Sándor, t. sz. 35.
t. Ercse Miklós.
25. *Vecz*, l. sz. 775. l. Korondi János, t. sz. 73. t. Kovács Ferencz.
l. e. Felső Idecs, l. sz. 31.
26. *Erdő-Csinád*, l. sz. 606. l. Réthi Mózes, t. sz. 76. t. Nagy Sándor.
l. e. K. Ilye, l. sz. 128. t. sz. 9. t. Sipos József.
27. *Germyeszeg*, l. sz. 510. l. Szentkirályi János, t. sz. 80. t. Gergely József.
28. *Körtvefája*, l. sz. 690. l. Konya Sámuel, t. sz. 99. t. Barabás Samu.
29. *Magyar-Péterlaka*, l. sz. 759. t. Benkő János, t. sz. 90. t. Demeter Samu.
30. *Maros Jára*, l. sz. 520. l. Tegzi Mihály, t. sz. 55. t. Gergely Mózes.
31. *Póka*, l. sz. 560. l. Simon Elek, t. sz. 90. t. Gödri Lajos.
l. e. Pusztá Almás, l. sz. 14. Mojós, l. sz. 15.
32. *Póka-Keresztur*, l. sz. 225. l. Zöld János, t. sz. 19. t. Czegő Ferencz.
l. e. Toldalag, l. sz. 174. t. sz. 17. t. Simon József.
33. *Sáromberke*, l. sz. 624. l. Garda Márton, t. sz. 90. t. Jakab Lajos.
l. e. Erdő Szengyel, l. sz. 110. t. sz. 10. t. Kali János.
34. *Sárpatak*, l. sz. 780. l. Szalma György, t. sz. 51. t. Zsigmond József.

XI. Marusi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében van 65 anya- és 43 leány-egyház;
lelkek száma összesen 43,465.

Főgondnokok: Gr. Toldalagi Ferencz.

Id. gr. Teleki Domokos.

Algondnokok: T. Antal Imre.

T. Benkő Ferencz.

T. Dózsa Elek.

Esperes: T. Péterfi József, m.-vásárhelyi lelkész.

Jegyző: T. Viski Zsigmond, koronkai lelkész.

Igazgatók: Losonczi Mózes, b.-madarasi lelkész.

Szász János, kibédi lelkész.

Egyházak:

1. *Aboöl*, l. sz. 459, l. üres, t. sz. 36, t. Török András.
2. *Mező-Bánd*, l. sz. 1867, l. Agyagási Lajos, t. sz. 50,
t. Fekete Pál.
l. e. Száltelek, l. sz. 48.
3. *B.-Madaras*, l. sz. 578, l. Losonczi Mózes, s. l. Lo-
sonczi József, t. sz. 40, t. Bitai Elek, s. t. Adi
László.
l. e. Szentlászló, l. sz. 90. t. sz. 10. Nyomáth, l. sz. 45,
t. sz. 7, t. Vajda János.
4. *Bede*, l. sz. 257, l. Szalma Mihály, t. sz. 22, t. a l.
l. e. Szentháromság, l. sz. 163, t. sz. 18, t. Kis Ferencz.
5. *Bergenye*, l. sz. 905, l. Mihály Gergely, t. sz. 54, t.
Szabó István.
6. *Bere-Keresztur*, l. sz. 267, l. Gergely Lajos, t. sz. 19,
t. Nagy István.
l. e. Bere, l. sz. 329, t. sz. 26, t. László János.
7. *Böő*, l. sz. 109; l. Jánosi György, t. sz. 7, a l. t.
l. e. Moson, l. sz. 123; t. sz. 9, tanító Simon József.
Vecze, l. sz. 11.
8. *Cserefalva*, l. sz. 391, l. Soltész Sámuel, t. sz. 39, t.
Kusztos András.

9. *Csejéd*, l. sz. 280, l. Barra Dániel, t. sz. 43, t. Lányi Szabó Elek.
10. *Csikfalva*, l. sz. 130, l. Böjtthe Sándor.
l. é. Jobbhágyfalva, l. sz. 81: Búzaháza; l. sz. 60. Vadad,
l. sz. 15.
11. *Csik-Szentivány*, l. sz. 599, l. Bodoni József, t. sz. 37,
t. Bartha Bénéámin.
l. é. Malomfalva; l. sz. 90.
12. *Csóká*, l. sz. 303, l. Csombor János, t. sz. 28; tanító
Kelemen Károly.
13. *Erdő-Szentgyörgy*, l. sz. 711, l. László Gergely, t. sz.
62, t. Szathmári Abel.
l. é. Havadtő, l. sz. 510, t. sz. 57, t. Király István.
14. *Ernye*, l. sz. 558, l. Lőrinczi János, t. sz. 45, tanító
Kádár János.
15. *Fele*, l. sz. 468, l. Fábrián Ferencz, t. sz. 37, tanító
Böjtthe János, s. t. Butak József.
l. é. Ménes, l. sz. 76, t. sz. 7, t. Gidófalvi János.
16. *Fintaháza*, l. sz. 355, l. Berecski Farkas, t. sz. 44,
t. Vajda Károly.
17. *Galambod*, l. sz. 287, l. Veres József, t. sz. 34, ta-
nitó Sebestyén József.
18. *Geges*, l. sz. 609, l. Orbán Elek, t. sz. 70, t. Thu-
sa György.
19. *Gyalakuta*, l. sz. 683, l. Horváth Ádám, t. sz. 44,
t. Kis Mózes.
20. *Hagymás-Bodon*, l. sz. 200, l. Kakasi György, t. sz. 15,
t. jelenleg nincs.
21. *Harasztkerek*, l. sz. 523, l. Varga György, t. sz. 50,
t. Keresztési György, s. t. Keresztési József.
22. *Harczó*, l. sz. 126, l. Kis Pál, t. sz. 8, tanít a lelkész.
23. *Havad*, l. sz. 405, l. Vas István, t. sz. 42, t. Czegő
Ferencz.
l. é. Nagy-Adorján, l. sz. 254, t. sz. 24. Kis-Adorján,
l. sz. 27, t. sz. 2. Mind a két leány-egyházban tanító
Simon István.
24. *Ikland*, l. sz. 109, l. Adorján János, a lelkész tanít.
l. é. Káál, l. sz. 125.

25. *Kakasd*, l. sz. 305. l. Gáspár József, t. sz. 11. t. Kádár József.
26. *K-Szentmihály Csibával*, l. sz. 681. l. Kakasi Sámuel, t. sz. 61. t. Ösz Lázár.
27. *Kebele*, l. sz. 126. l. Szász Károly, t. sz. 6. t. nincs. l. n. Boozs, l. sz. 190. t. sz. 16. t. Kis Dániel. Agárd, l. sz. 54. K-Szentiván, l. sz. 13.
28. *Kelementelke*, l. sz. 567. l. Gönczi Lajos, t. sz. 55. t. Barabás Lajos.
29. *Kendő*, l. sz. 229. l. Málnási Ferencz, t. sz. 18. t. Bördi Károly.
30. *Kibéd*, l. sz. 1930. l. Szász János, t. sz. 110, t. Gec'se Áron.
31. *Koronka*, l. sz. 500. l. Viski Zsigmond, t. sz. 38. t. Kis Lajos.
32. *Kölpény*, l. sz. 635. l. Molnár Dániel, t. sz. 59. t. Gergely József.
l. e. Szabéd, l. sz. 58. Bazéd, l. sz. 4.
33. *Lőrinczfalva*, l. sz. 386. l. Papp Elek, t. sz. 38. t. Barttha Lajos.
34. *Lukafalva Ilenczfalvával*, l. sz. 1143. l. Rákosi Lajos, t. sz. 97. t. Gergely Samu.
35. *Magyarós*, l. sz. 863. l. Orbán Károly, t. sz. 70. t. László Dániel.
36. *Makkfalva*, l. sz. 1332. l. Szilvester János, t. sz. 95. t. Pálosi Sándor.
37. *Márkod*, l. sz. 589. l. Antal Zsigmond, t. sz. 61. nyugalm. t. Gergely János, s. t. Nagy Sámuel.
38. *Mája*, l. sz. 416. l. Pataki Lajos, t. sz. 35. t. Balogh Sándor.
40. *Maros-Keresztur*, l. sz. 205. l. Fábian Simon, t. sz. 16. t. Novák János.
l. e. Nyárádtő, l. sz. 69. t. sz. 5. t. Balázs Mihály.
40. *Maros-Szentkirály*, l. sz. 166. l. Raduly Sámuel.
l. e. Hidvég, l. sz. 13. Názánfalva, l. sz. 116. t. sz. 13. t. Burabási István. Remeteszeg, l. sz. 8.

41. *Mező-Csávás*, l. sz. 459. l. Orbán József, t. sz. 40. t. Gödri János.
l. e. Szabad, l. sz. 8.
42. *Mező-Kövesd*, l. sz. 403. l. Horváth Dani, t. sz. 32. t. Vajda János.
43. *Mező-Madaras*, l. sz. 1097. l. Sebestyén István, t. sz. 84. t. Sükösd István, s. t. Sükösd Dénezs.
54. *Mező-Panit*, l. sz. 1116. l. Pető György. t. sz. 42. t. Balog Mózes.
45. *M.-Sámsond*, l. sz. 520. l. Vizi György, t. sz. 36. t. Ösz József.
46. *Nyárád-Karácsonfalva Folyófalvával*, l. sz. 642. l. Erdélyi Sámuel, t. sz. 80. t. Hadnagy Károly.
47. *Ny.-Szent-Benedek*, l. sz. 232. l. Vályi Pál, t. sz. 24. t. Mihácz Elek.
l. e. Ákosfalva, l. sz. 493. t. sz. 66. t. Varga Áron.
48. *Ny.-Szereda*, l. sz. 338. l. Balog Sámuel, t. sz. 31. t. Kuri Mihály.
49. *Ny.-Szent-Anna*, l. sz. 297. l. Tordai Sándor, t. sz. 82. t. Paizs László.
l. e. Andrásfalva, l. sz. 160. t. sz. 28. t. Madaras János. Demeterfalva, l. sz. 51. Siketfalva, l. sz. 36.
50. *Ny.-Szent-Imre*, l. sz. 380. l. Bitai Mihály, t. sz. 45. t. Csog Pál.
l. e. Seprőd, l. sz. 86. t. sz. 3. t. Kálmán Samu.
51. *Szent-Gerlicze*, l. sz. 419. l. Nagy Mózes, t. sz. 45.
92. *Szent-István*, l. sz. 459. l. Nemes Elek, s. l. Nemes Sándor, t. sz. 48. t. Bende Ferencz
l. e. Átosfalva, l. sz. 304, t. sz. 6 t. Porsolt Ádám, Csókfalva, l. sz. 232.
53. *Szent-Simon*, l. sz. 200. l. Kis János, t. sz. 18. t. Veres Ferencz.
l. e. Rigmány, l. sz. 340. t. sz. 26. t. Péter István.
54. *Selye*, l. sz. 510. l. id. Kakasi György, s. l. Kakasi Mihály, t. sz. 42. t. Parajdi Károly.
55. *Somosd*, l. sz. 966. l. Agyagási Mihály, s. l. Szász Ferencz, t. sz. 97. t. Nagy József s. t. Kis L.

56. *Székes*, l. sz. 508. l. Szőlősi István, t. sz. 35. t. Szabó János.
57. *Sóváradi*, l. sz. 1211. l. jelenleg nincs, t. sz. 65. t. Ládár István.
58. *Szővérd*, l. sz. 548. l. Madaras János, t. sz. 43. t. Kis J.
59. *Tompa*, l. sz. 240. l. Zsigmond Lajos, t. sz. 30. t. Molnár András.
l. e. Gálfalva, l. sz. 33. Sárd, l. sz. 69. Szent-Lőrincz, l. sz. 5.
60. *Törböszló*, l. sz. 279. l. Nemes Ferencz, t. sz. 19. t. Nagy József.
61. *Udvarfalva*, l. sz. 514. l. Tolvaly Zsigmond, t. sz. 26. t. László János.
l. e. Szent-Anna, l. sz. 150. t. sz. 12. t. Szabó Ferencz, Várhegy, l. sz. 102. t. sz. 8. t. Nagy Sándor.
72. *Jedd*, l. sz. 621. l. Szöcs Lajos, t. sz. 62. t. Bogczédi Mózes.
l. e. Maros-Szentgyörgy, l. sz. 62.
63. *Vadasd*, l. sz. 455. l. Péterfi Elek, t. sz. 30. t. Magyarai József.
64. *Vaja*, l. sz. 571. l. Albert János, t. sz. 30. t. Köpöczi József.
l. e. K.-Görgény, l. sz. 387. t. sz. 20. t. Simon Károly, Göcs, l. sz. 238. t. sz. 18. t. Nagy Mihály,
60. *Maros-Vásárhely*, közvetlenül püspöki felügyelet alatt van, l. sz. 5205. l. id. Hegedüs Lajos, Péterfi József, Péterfi Károly, s. l. Kovács Áron; t. sz. 261. t. Nagy Antal, Barabas János, Erőse Mihály.

XII. Küküllői egyházmegye.

Van ebben az egyházmegyében 35 anya- 56 leány-egyház, lelkek száma összesen 16,580.

Főgondnokok: Gr. Bethlen Farkas.
M. Földvári Ferencz,

Algonenokok: T. Vita Sámuel.
 T. Kispál Lajos.
 T. Pallos István.
 T. Dániel Mihály.

Esperes: T. Fogarasi Sámuel, v. gálfalvi lelkész,
 kihez legközelebbi posta Dicső-Szent-Márton.

Jegyző: T. Dali István, sz. csávási lelkész.

Közügyigazgató: T. Molnár György; héderfaji lelkész.

Egyházak:

1. *Maros-Bogáth*, l. sz. 890. l. Tokai János, t. sz. 50.
 t. Kustos József.
 l. e. M. Ludas, l. sz. 33.
2. *Mező-Bodon*, l. sz. 496. l. Bitai Mátyás, t; sz. 48. t.
 Ujvárosi Sándor.
 l. e. M. Szengyel, l. sz. 23. M. Kapus, l. sz. 10. M.
 Szakal, l. sz. 17. M. Záh, l. sz. 64. M. Sályi, l. sz.
 30. M. Ikland, l. sz. 41. M. Tóhát, l. sz. 21.
3. *Kutyfalva*, l. sz. 419. l. Domokos György, t. sz. 32.
 t. Balog Sándor.
 l. e. M. Dátos, l. sz. 11.
4. *Radnoth*, l. sz. 567. l. Nagy Samu, t. sz. 38. t. Sza-
 bó István.
 l. e. M. Lékencze, l. sz. 15. Déég, l. sz. 5.
5. *Ugra*, l. sz. 282. l. Molnár Károly, t. sz. 42. t. Var-
 ró Lajos.
 l. e. Csapó, l. sz. 98. t. sz. 20. t. Hegedűs Gergely.
 O.-Kocsárd, l. sz. 11. t. Szantó Mózes, Gyulas, l.
 sz. 9. O.-Sályi, l. sz. 8.
6. *Magyar-Déllő*, l. sz. 227. l. kis Samu, t. sz. 12. t.
 Tóth János.
 l. e. O.-Déllő, l. sz. 147. t. sz. 10. t. Vass Imre Mar-
 gita, l. sz. 14. Pete, l. sz. 13. M. Ujlak, l. sz. 4.
 Soospatak, l. sz. 7.
7. *Buzás-Besenyő*, l. sz. 430. l. Boda Samu, t. sz. 31. t.
 Simon Mózes.
 l. e. Kerelő-Szentpál, l. sz. 10. Vidrátszeg, l. sz. 12.

8. *Nagy-Teremi*, l. sz. 251. l. Béres Márton, t. sz. 17. t. Barthos Elek.
l. e Teremi Ujfalu, l. sz. 669. t. sz. 12. t. Barthos János.
9. *Nagy-Kend*, l. sz. 583. l. Kése Pál, t. sz. 31. t. Nagy Károly.
l. e. Szász Nádas, l. sz. 14. Czikmántör, l. sz. 11.
10. *Kis-Kend*, l. sz. 211. l. jelenleg nincs. t. sz. 17. a lelkész tanít.
11. *Egrestő*, l. sz. 262. l. Moréh Péter, t. sz. 10. a lelkész tanít.
12. *Balavására*, l. sz. 432. l. jeuleg nincs. t. sz. 46. t. Szalma József.
13. *Köröd-Szent-Márton*, l. sz. 334. l. Józsa Zsigmond, t. sz. 37. t. Kali Beniam.
14. *Kükiüllő-Széplak*, l. sz. 320. l. Kovács József, t. sz. 20. t. Székely György.
l. e. Vámos Udvarhely, l. sz. 34.
15. *Héderfája*, l. sz. 785. l. Molnár György, t. sz. 42. t. Benedek Sándor, s. t. Benedek Ádám.
l. e. Nagy Cserged, l. sz. 12.
16. *Mikefalva*, l. sz. 340. l. Szilágyi János, t. sz. 22. t. Kis József.
l. e. Szamostelke, l. sz. 31. F. Kápolna, l. sz. 11.
17. *Szász-Bonyha*, l. sz. 862. l. Borosnyói Simon, t. sz. 35. t. Szakáts Sándor.
l. e. Bernád, l. sz. 58. t. Trauzner Lajos.
18. *Szász-Dányán*, l. sz. 259. l. Bartha Antal, t. sz. 22. t. Bölöni Domokos.
19. *Szász-Csávás*, l. sz. 670. l. Dali István, t. sz. 46. t. Belle József.
20. *Harangláb*, l. sz. 455. l. Benedek Ferencz, t. sz. 34. t. Nagy Sándor.
l. e. Déésfalva, l. sz. 224. t. sz. 20. t. Barthos Sándor.
21. *V.-Gálfalva*, l. sz. 724. l. Fogarasi Sámuel, t. sz. 74. t. Albert István.
l. e. Pocsfalva, l. sz. 144. t. sz. 10. t. Szabó Ferencz, Abosfalva, l. sz. 32.

22. *Szőkefalva*, l. sz. 135. l. Erődsi Pál, t. Némethi József.
 l. e. Dicső Szent Márton, l. sz. 194. t. sz. 20. t. Gá-bos Dénezs, Csüdötelke, l. sz. 60. K. Sáros, l. sz. 56. Borzás, l. sz. 12. Bábahalma, l. sz. 3.
23. *Sövényfalva*, l. sz. 253. l. Dobolyi Dani, t. sz. 22. t. Dobolyi Lajos.
 l. e. Adámos, l. sz. 246. t. sz. 22. t. Deák Farkas, Dombó, l. sz. 12.
24. *K. Királyfalva*, l. sz. 627. l. Sebestyén András, t. sz. 10. t. Jakab Sándor.
25. *Küküllővár*, l. sz. 276. l. Vass Ferencz, t. Puskás János.
26. *Boldogfalva*, l. sz. 132. l. Koncz György, t. sz. 14. t. Faluvégi Márton.
 l. e. Sz. Vesszöös, l. sz. 90.
27. *Szent-Benedek*, l. sz. 207. l. Bartalos Samu, t. Her-mán József.
28. *Medvés*, l. sz. 343. l. Varga Zsigmond, t. sz. 12. a lelkész tanit.
29. *M. Sülye*, l. sz. 323. l. jelenleg nincs. t. Barothi Sándor.
30. *M. Herepe*, l. sz. 88. l. Gócz Zsigmond, t. sz. 5. t. Harkó Péter.
31. *Gogány-Várallya*, l. sz. 379. l. Muzsnai Sándor, t. sz. 26. t. Nagy Ferencz.
32. *Gogány*, l. sz. 174. l. Eczken Sándor, t. sz. 14. t. Kis János.
 l. e. Sz. Kund, l. sz. 6. Sz. Szentivány, l. sz. 5.
33. *Erzsébetváros*, l. sz. 164. l. Bocz Elek.
 l. e. Sz. Ernye, l. sz. 56. Keresd, l. sz. 61. Almake-rék, l. sz. 7. Sz. Sáros, l. sz. 6. Domáld, l. sz. 7.
34. *Szász-Almás*, l. sz. 186. l. Ujvárosi János, t. sz. 23. t. Benefi János.
 l. e. Szász Megyes, l. sz. 322. t. sz. 18. t. Trauzner Sándor, Pocstelke, l. sz. 43. Balázstelke, l. sz. 53. Darlacz, l. sz. 27. Somogyom, l. sz. 63.
35. *Bethlen-Szent-Miklós*, l. sz. 309. l. Sámuel József, t. sz. 30. t. Székely János.

XIII. N.-Szebeni egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 20 anya- és 11 leány egyház van, lelkek száma összesen 4384.

Főgondnok: M. Zeyk Károly.

Algondnok: M. Csongrádi István.

Esperes: T. Nagy Elek, m.-péterfalvi lelkész, kihez legközelebbi posta Balázsfalva.

Jegyző: T. Ágoston Mózes, balázsfalvi lelkész.

Közügyigazgató: T. Sebestyén József, m.-beczei lelkész.

Egyházak:

1. *Nagy-Szeben*, l. sz. 650. l. Bodrogi Sámuel, t. sz. 12. t. Bardócz Dániel.
2. *O.-Ujfalu*, l. sz. 120. l. Jákó Mózes, t. sz. 16. a l. t. l. e. Kercsesora, l. sz. 57.
3. *Kövesd*, l. sz. 22. l. Izsák József.
4. *Bürkös*, l. sz. 195. l. Csiki Ferencz, t. sz. 30. t. Papp István.
l. e. O.-Ivánfalva, l. sz. 23.
5. *Bolya*, l. sz. 81. l. Mező Lajos, t. sz. 9.
6. *Mihályfalva*, l. sz. 96. l. Lukács Ferencz, t. sz. 12. t. Muzsnai József.
l. e. Sz. Veszszöd, l. sz. 50. Hidegviz, N. Selyk. l. sz. 30.
7. *Mikeszásza*, l. sz. 87. l. Bodó József, t. sz. 15. t. Márk Antal.
8. *Balázsfalva*, l. sz. 158. l. Ágoston Mózes, t. sz. 18. t. Nemes András.
l. e. Hoszszuaszó, l. sz. 41.
9. *Pókafalva*, l. sz. 82. l. nincs, l. egyház Veresegyháza, O. Bogát, K. Kerék, ezekben a l. sz. 39.
10. *Kis-Enyed*, l. sz. 73. l. Koncza László, t. sz. 11. a l. t.
11. *Orményszékes*, l. sz. 69. l. Sebestyén János.
12. *Alamor*, l. sz. 122. l. Kelecsényi Károly, t. sz. 22. a l. tanít.
13. *Tűr*, l. sz. 44. l. Málnási János, t. sz. 12. t. Ferenczi Elek.

14. *Búzás-Bocsárd*, l. sz. 480. l. Csereşnyés György, t. sz. 72. t. Kosa Mihály.
l. e. Karácsonfalva, l. sz. 52.
15. *M.-Péterfalva*, l. sz. 335. l. Nagy Elek, t. sz. 41. t. Hermán István.
l. e. Szancsal, l. sz. 26.
16. *M.-Benye*, l. sz. 148. l. jelenleg nincs, t. sz. 26. t. Gá-bos Sándor.
17. *Aszszonynépe*, l. sz. 75. l. Monostori Károly, t. sz. 12. t. Járai Károly, Oláh-Tordos, Háporton, t. sz. 11.
18. *M.-Lapád*, l. sz. 496. l. László Simon, t. sz. 58. t. Sala Mózes.
l. e. Fugad, l. sz. 24.
19. *M.-Becze*, l. sz. 477. l. Sebestyén József, t. sz. 42. t. Györfi István.
l. e. Kis Solymos, l. sz. 148.
20. *Hári*, l. sz. 116. l. Benedek Elek, t. sz. 17. t. László Lajos.

XIV. Udvarhelyi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 53 anya- és 36 leány egyház van;
lelkék száma összesen 31,784.

Főgondnok: Gr. Bethlen János.

M. Gyárfás Domokos.

Algondnok: M. Fronius Imre.

Esperes: T. Kis Pál, muzzsnai lelkész, kihez, leg-
közelebbi posta Sz. Keresztur.

Jegyző: T. Karácson Mózes, sz. kereszturi lelkész.

Egyházak:

1. *Sz. Udvarhely*, közvetlen püspöki felügyelet alatt van,
l. sz. 1360. l. Baczoni Ádám és Zajzon Ferencz
t. sz. 77. fia t. Borbáth Lajos és Bakcsi Sándor;
l. t. Demeter János. Leány nőveldei, t. sz. 55.
leánynőveldei tanítók: Baczoni Ádám, Felméri
Lajos, Baczoni Albert, Nagy Sándor, Menyhart
András és Schullor Károlina.

1. e. Bethlenfalva, l. sz. 25. Kadicsfalva, l. sz. 4. K.-Oláhjalu, l. sz. 5. Sz.-Olábfalu, l. sz. 1. K. Keményfalva, l. sz. 1. Máréfalva, l. sz. 21. Szombatfalva, l. sz. 70. Tiböd, l. sz. 7. Csik-Somlyó és Szépviz, l. sz. 14. az anya és leány egyházak összes népesége 1498.
2. *Muzsna*, l. sz. 649. l. Kis Pál, segéd l. Kis Károly. t. sz. 75. t. Áros János.
3. *Sz. Keresztur*, l. sz. 1,430. l. Karácson Mózes, t. sz. 100. t. Szentgyörgyi János.
4. *Sz. Erzsébeth*, l. sz. 900. l. Ilyés Ilyés, t. sz. 67. t. Hörváth Dániel.
- Bágy*, l. sz. 500. l. Veres Ferencz, t. sz. 66. t. Pálfi Dénezs.
6. *Mátisfalva*, l. sz. 326. l. Biró Sámuel, segéd l. Palkó György, t. sz. 46. t. Pál Mózes.
7. *Bögöz*, l. sz. 810, l. Solymosi István, t. sz. 78. t. László István.
8. *Sükö*, l. sz. 184. l. Simó Zsigmond, t. sz. 20. t. Kovács Sándor.
9. *Rugonfalva*, l. sz. 625. l. Gál János, t. sz. 35. t. Fülöp Dániel.
10. *Sz. László*, l. sz. 177. l. Jakab Mózes, t. sz. 18. t. Nagy Ferencz.
l. e. Miklósfalva, l. sz. 139. Abrahámfalva, l. sz. 53.
11. *Bethfalva*, l. sz. 303. l. Görög József, t. sz. 30. t. Albu Dénezs.
12. *Uj-Székel*, l. sz. 336. l. Kovács István, t. sz. 40. t. Olosz József.
l. e. A.-Boldogfalva, l. sz. 160. t. sz. 10. t. Áros János.
13. *H.-Szentmárton*, l. sz. 334. l. Kovács János, segéd l. Bencze András. t. sz. 29. t. Gábris Ferencz.
l. e. Keményfalva, l. sz. 41. Lókod, l. sz. 30. Kénos, l. sz. 6. Gyepes, l. sz. 23.
14. *Dállya*, l. sz. 750. l. Kis Sámuel, t. sz. 60. t. Kátó Sándor.

15. *N.-Solymos*, l. sz. 751. l. Némethi Mihály, t. sz. 87.
t. Gál József.
l. e. M. Hidegkut, l. sz. 169. t. sz. 25.
16. *Oczfalva*, l. sz. 123. l. Benczédi János, t. sz. 16. t.
Székely Zsigmond.
17. *Sándorfalva*, l. sz. 110. l. Sándor Károly, t. sz. 17.
18. *A.-Dobófalva*, l. sz. 102. l. Kállai István, t. sz. 17.
l. e. Vágás, l. sz. 17. Béta, l. sz. 22.
19. *Agyagfalva*, l. sz. 745. l. Beke János, t. sz. 64. t.
Nagy Lajos.
l. e. Décsfalva, l. sz. 75. Magyaros, l. sz. 188. t. sz.
18. t. Bacsoni György.
20. *Patakfalva*, l. sz. 408. l. Maksai Áron, t. sz. 38. t.
Balázs Sámuel.
21. *Kecset*, l. sz. 368. l. Vajda Dénezs, t. sz. 39 t. Kál-
mán Mózes.
l. e. Kisfalud, l. sz. 106. t. sz. 10. Benczed, l. sz. 5.
Sz. Mihály, l. sz. 20. Malomfalva, f. sz. 4. Sz. lélek,
l. sz. 8. Farkaslaka, l. sz. 15. Csehédfalva, l. sz. 6.
22. *Kis-Solymos*, l. sz. 204. l. Demeter Lajos, t. sz. 19. t.
Simon József.
l. e. Ö.-Andrásfalva, l. sz. 22.
23. *A.-Siménfalva*, l. sz. 311. l. Baka János.
l. e. N. és K. Kede, l. sz. 163. Medesér, l. sz. 109.
Tordátfalva, l. sz. 7. Tarcsafalva, l. sz. 18. Kabátfalva,
l. sz. 10. Nagy és Kis Kadács, l. sz. 19. Sz. Miklós,
l. sz. 12. Demeterfalva, l. sz. 7.
24. *Farczád*, l. sz. 458, l. László Ignác, t. sz. 50. t.
Makai András.
25. *Alsó-Rákos*, l. sz. 815, l. Id. Petre Mózes, t. sz. 73.
t. Gábor Lajos.
26. *Telekfalva*, l. sz. 386, l. Kovács Sándor, t. sz. 42. t.
Bándi Mózes.
27. *Fiat falva*, l. sz. 382. l. Biró Károly, t. sz. 41. t. Pa-
taki Dénezs.
28. *Kányád és Jásfalva*, l. sz. 617, l. Bodor Pál, segéd
l. Bodor József, t. sz. 70. t. Miklósi János.
l. e. Derzs, l. sz. 82.

- 29 *Nagy és Kis Bun*, l. sz. 422 l. Nagy Mózes, t. sz. 27
30. *Ege*, l. sz. 261, l. Bárdi János, t. sz. 42. t. Szabó Lajos.
31. *N.-Galambfalva*, l. sz. 909, l. Kelemen János, t. sz. 68. t. Benedek Ferencz.
32. *K.-Galambfalva*, l. sz. 606, l. Gál Sándor, t. sz. 40. t. Péter István.
33. *Csekefalva*, l. sz. 221, l. Beke Dénezs, t. sz. 28. t. Lázár József.
- l. e. Sz. Ábrahám, l. sz. 140. t. sz. 11. M.-Andrásfalva l. sz. 53. Gagy, l. sz. 170. t. sz. 15.
34. *H. Szentpál*, l. sz. 73, l. Boros Sámuel.
- l. e. Karácsonfalva, l. sz. 19. Ujfalu, l. sz. 12. Oklánd, l. sz. 10. Városhalva, l. sz. 10. Sz.-Péter, l. sz. 1. Recsenyed, l. sz. 11. Lövéte, l. sz. 3.
35. *Bikafalva*, l. sz. 219, l. Benodek Ignác, t. sz. 21. t. Csomor Dénezs.
36. *Felső boldogfalva*, l. sz. 390, l. Szabó Sámuel, t. sz. 21, t. Kolcz Lajos.
- l. e. Arvátfalva, l. sz. 158, t. sz. 20 t. Dobos Mihály
37. *Hodgya*, l. sz. 400, t. Zágonyi Mózes, t. sz. 42, t. Boncz József.
38. *Köröspatak*, l. sz. 813, l. Pál Balázs, t. sz. 65, t. Orbán Ferencz.
39. *Parajd*, l. sz. 825, l. Csiszér Zsigmond, t. sz. 70. t. Bakó Dániel.
40. *Szolokma*, l. sz. 407 l. jelenleg nincs t. sz. 46. t. Szentgyörgyi József.
41. *Étéd*, l. sz. 1,300 l. ifj. Karácsoni Mózes, t. sz. 106. tanító jelenleg nincs.
42. *Küsmöd*, l. sz. 450, l. Karácson Sámuel, t. sz. 49. t. Kovács Máttyás.
43. *Siklód*, l. sz. 1198, l. Hegyi Mihály, t. sz. 90. t. Brabás János.
44. *Felső Sőfalva*, l. sz. 1405, l. Györke József, segéd l. Györke János, t. sz. 140. t. Demeter István.
- l. e. Gyergyó, l. sz. 95, Korond, l. sz. 24.

45. *Alsó-Sófalva*, l. sz. 1336, l. Vajda Károly, t. sz. 130. t. Bálint József.
46. *Bőzöd*, l. sz. 393, l. Sándor Gergely, t. sz. 31. t. Székely István.
l. e. Bőzöd-Ujfalu, l. sz. 86.
47. *Moha*, l. sz. 826, l. Mátyás József, t. sz. 78. t. Csomor Sándor.
48. *Voldorf*, l. sz. 123, l. Szabó Dénezs, t. sz. 13. t. Böjt-he Péter.
49. *Petek*, l. sz. 793, l. Kolönte József, t. sz. 95. t. Nagy Sándor.
50. *Héviz*, l. sz. 504. l. Dénezs Sámuel, segéd l. Ifj. Petre Mózes, t. sz. 30, t. Fazakas István.
51. *Héjjasfalva*, l. sz. 350. l. Balázs Gergely, t. sz. 36.
l. e. Sárd, l. sz. 76.
52. *Szederves*, l. sz. 470. l. Kovács Mózes, t. sz. 60, t. Szabó József.
53. *Fejéregyház*, l. sz. 64. l. Jakó Antal, t. sz. 6.
l. e. Sárpatak, l. sz. 126, t. sz. 12. t. Buzogány Zsigmond.

XV. Erdővidéki egyházmegye.

Van ebben az egyházmegyében 15 anya 3 leányegyház, az egyházmegyében a lelkek száma 10652.

Főgondnok: M. Székely Gergely.

Algondnokok: M. Cserei Elek.

T. Bora Sándor.

Esperes: T. Benedek József, oloszteleki lelkész, kihez legközelebbi posta Baróth.

Jegyző: T. Lukácsfi Lajos, n.-baczoni lelkész.

Egyházak:

1. *Olosztelek*, l. sz. 588. l. Benedek József, l. sz. 61. t. id. Nagy Ferencz, s. t. ifj. Nagy Ferencz.
2. *Köpecz*, l. sz. 767. l. Zsigmond Ferencz, t. sz. 103. t. Gáspár István.

3. *Miklósvár*, l. sz. 52. l. Incze Zsigmond, t. sz. 6. t. Gyenge András.
l. e. Ürmös, l. sz. 25.
4. *N.-Ajta*, l. sz. 341. l. Péter-Lajos, t. sz. 31. t. Benedek János.
5. *Bölön*, l. sz. 250. l. Sebestény Károly, t. sz. 41. t. Czintos Ferencz.
6. *K.-Ajta*, l. sz. 1136. l. Biró András, t. sz. 102. fia t. Incze József, l. t. Veres Károly.
7. *Sz.-Ajta*, l. sz. 1290. l. Id. Benkő Gergely, s. l. ifj. Benkő Gergely, t. sz. 139. fia t. Nagy János, l. t. Szabó Áron.
8. *N.-Bacson*, l. sz. 1388. l. Lukácsfi Lajos, t. sz. 96. fia t. Bakó Dániel, l. t. Zsigmond Péter.
9. *Bodos*, l. sz. 390. l. Jákó György, t. sz. 47. t. Józsa Izák.
l. e. Baroth, l. sz. 160. levita Bándi Mózes.
10. *Bibarczfalva*, l. sz. 608. l. Szász József, t. sz. 71. t. Bartha József.
11. *K.-Bacson*, l. sz. 457. l. Dobai József, t. sz. 49. t. Lőrincz Gáspár, s. t. Lőrincz Sándor.
12. *M.-Hermány*, l. sz. 917. l. Pető Mózes, t. sz. 68. a tanítói hivatal ürességben van.
13. *Füle*, l. sz. 800. l. Karácsony György, t. sz. 50. t. sz. 50. t. Dávid János.
14. *Bardócz*, l. sz. 667. l. Zajon Mihály, t. sz. 44. t. Székely Mózes.
15. *Száldobos*, l. sz. 406. l. Bartha András, t. sz. 34. t. Fábian Sámuel.
l. e. Vargyas, l. sz. 310.

XXVI. Sepsi egyházmegye.

Van ebben az egyházmegyében 37 anya- és 4 leány egyház, lelkek száma összesen 23,137.

Főgondnok: Killyéni M. Székely Gergely ur,

Esperes: T. Gödri Ferencz, sepsi-szentgyörgyi
lelkész, hol posta állomás van.

Jegyző: T. Benedek Áron, nagy-borosnyói lelkész.

Egyházak:

1. *Sepsi-Szent-György*, l. sz. 1410. l. Gödri Ferencz, s. l. Orbán Antal fi tanító a segéd lelkész és a kántor Molnár Sándor, l. t. Kis István, l. t, sz. 75.
2. *Ilyefalva*, l. sz. 1025. l. Erődsdi Mihály, t. sz. 78. fiu tanító Imreh Mihály, l. t. Rákosi László. Ez a két egyház közvetlen Püspöki felügyelet alatt van.
3. *Árkos*, l. sz. 344. l. Benkő Ferencz, t. sz. 36. t. Kátó András.
4. *Kálnok*, l. sz. 368. l. Vitályos János, t. sz. 25. t. Vaska Dániel.
l. e. Körspatak, l. sz. 118. t. sz. 9. t. Jánó Mózes.
5. *Zalán*, l. sz. 916. l. Nagy István, t. sz. 63. t. Keresztely Dénezs.
6. *Óltsem*, l. sz. 676. l. Kis János, t. sz. 52. t. Kis Ferencz.
7. *Málnás*, l. sz. 553. l. Benkő János, t. sz. 34. t. Káttai Mózes.
8. *Bodok*, l. sz. 857. l. Solymosi Lajos, t. sz. 57. t. Józsa Lajos.
9. *Étfalva*, l. sz. 396. l. Péter Antal, t. sz. 61. t. Péter János.
l. e. Zóltán, l. sz. 126. t. sz. az anya megyéhez van számítva.
10. *Gidőfalva*, l. sz. 813. l. Nagy Ferencz, t. sz. 98. t. Veres László.
11. *Martonos*, l. sz. 286. l. Bartha Lajos, t. sz. 25. t. Csulak László.
22. *Angyalos*, l. sz. 541. l. Bodor Mózes, t. sz. 49. t. Gócz Gábor.
13. *Komolló*, l. sz. 392. l. Biró Sándor, t. sz. 55. t. Baló József.
l. e. Szentivány, l. sz. 67. Laborfalva, l. sz. 35.
14. *Magyarós*, l. sz. 450. l. Bod Mózes, t. sz. 64. t. Pető János.
15. *Lisznyó*, l. sz. 524. l. Dénezs Antal, t. sz. 55. t. Szabó János.

16. *Bikkfalva*, l. sz. 1108. l. Bong István, t. sz. 100. t. Zsigmond István.
17. *Uzon*, l. sz. 1080. l. Benedek Ignác, t. sz. 99. t. János János.
18. *Kökös*, l. sz. 337. l. Biró Áron, t. sz. 30. t. Ferencz Gábor.
19. *Szotyor*, l. sz. 336. l. Kovács József, t. sz. 32. t. Magyar István.
20. *Killyén*, l. sz. 397. l. Vas Dénezs, t. sz. 42. t. Orbán László.
22. *Szemerja*, l. sz. 553. l. Dénezs Mózes, t. sz. 46. t. Bartha Samu.
21. *Szentkirály*, l. sz. 266. l. Magyarósi József, t. sz. 20. t. nincs most.
23. *Al-Doboly*, l. sz. 426. l. Batzoni István, t. sz. 41. t. Orbán István, l. t. Batzoni Mihály.
24. *Erösd*, l. sz. 173. l. Pálfi János, t. sz. 12. t. Gábor Lajos.
25. *Árapatak*, l. sz. 547. l. Csulak Zsigmond, t. sz. 35. t. Bibó László.
26. *Hidvég*, l. sz. 950. l. Nagy Sándor, t. sz. 70. t. Fábián István, l. t. Czirmai Lajos.
27. *Réty*, l. sz. 777. l. Kisantal Samu, t. sz. 69. t. László László.
28. *Besenyő*, l. sz. 314. l. Nagy Áron, t. sz. 29. t. Porsolt Bénéiam.
29. *Eresztevény*, l. sz. 180. l. Benkő Dénezs, t. sz. 26. t. Gócsmán János.
30. *Egerpatak*, l. sz. 605. l. Csiszér Gábor, t. sz. 71. t. Salamon Mózes.
31. *N. Borosnyó*, l. sz. 1051. l. Benedek Áron, t. sz. 103. t. Nagy Sándor, l. t. Orbán József.
32. *F. Doboly*, l. sz. 608. l. Bartha András, t. sz. 42. t. Mátyás Mihály.
33. *Kis Borosnyó*, l. sz. 465. l. Albu Endre, t. sz. 34. t. Nagy Gergely.
34. *Szatsva*, l. sz. 257. l. Albert Ferencz, t. sz. 18. t. Imreh János.

35. *Nyén*, l. sz. 112. l. Sós Ferencz, t. sz. 86. t. Lőrincz Lajos.
 36. *Bodola*, l. sz. 614. l. Gáspár Albert, t. sz. 80. t. Benke József.
 37. *Brassó*, l. sz. 782. l. Molnár János, t. sz. 64. t. Benedek Samu.

XVI. Orbai egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 11 anya- és 6 leányegyház van, lelk. száma összesen 12,369.

Főgondnok: M. Székely Gergely.

Algondnok: T. Czirjék Zsigmond.

Esperes: T. Csiszér Mihály, nyugalmazott zágoni lelkész, kihez legközelebbi posta Kovászna.

Jegyző: T. Görög György, pákói lelkész.

Közügyigazgató: T. Nagy Pál, körösi lelkész.

Egyházak:

1. *Zágon*, l. sz. 2656. nyugalmazott l. Csiszér Mihály, r. l. Demeter Samu, t. sz. 300. van itt egy jól rendezett népiskola, mely négy osztályból áll két-két évi tanfolyammal. Rendes tanítók benne: Demeter Samu l. az egész iskolában külön vallás tanító. Veres Sándor, Szabó Károly és Kerestély Károly osztály tanítók. Ettől külön van a leányiskola két osztályra osztva Tamó Lajos és Orbán József rendes tanítók alatt.
2. *Papolcz*, l. sz. 1,080. l. Pál Sámuel, t. sz. 90. t. Barabás Sámuel, leány t. Szöcs Dániel.
3. *Páké*, l. sz. 678. l. Görög György, t. sz. 65. t. Szabó Lajos.
4. *Körös*, l. sz. 670. l. Nagy Pál, t. sz. 50. t. Gecse Bénéám.
5. *Kovácsma*, l. sz. 2652. l. Incze György, segéd l. Márk Mihály, t. sz. 140. felső fiu iskola tanító a segéd lelkész alsó fiu iskola tanító Barabás Elek, l. t. Mántó György.
6. *Páva*, l. sz. 513. l. Finta István, t. sz. 63. fiu t. Tamó Károly, l. t. Réti Antal.

7. *Zabola*, l. sz. 1,365. l. Csákány József, t. sz. 132. fiu tanító Szabó Lajos, l. t. Bod László.
l. e. Gelencze, l. sz. 26. Haraly, l. sz. 5. Hilib, l. sz. 2. Imecsfalva, l. sz. 11. Petőfalva, l. sz. 2.
8. *Szőrcse*, l. sz. 576. l. jelenleg nincs, t. sz. 50. t. Perdi Mihály.
l. e. Tamásfalva, l. sz. 296. t. sz. 36. t. Molnár Dániel.
9. *Telek*, l. sz. 597. l. Magyarósi Ferencz, t. sz. 35. t. Bartha József.
10. *Czofalva*, l. sz. 350. l. Bartos Mihály, t. sz. 32. t. jelenleg nincs.
11. *Barátos*, l. sz. 900. l. Zajzon András, t. sz. 50. t. Szacs-
va Ádám.

XVIII. Kézdi egyházmegye.

Ezen egyházmegyében 14 anya- és 7 leányegyház van, a lel-
száma összesen 11,552.

Főgondnok: M. Székely Gergely.

Algondnokok: T. Vajna Ferencz.

M. Lázár Mihály.

Esperes: T. Ferenczi János, dálnoki lelkész, köze-
lebbi posta Kézdi-Vásárhely.

Jegyző: T. Szini János, albisi lelkész.

Egyházak:

1. *Kézdi-Vásárhely*, közv. püspöki felügyelet alatt; l. sz. 2554. l. Székely János, s. l. Bartha Károly, van ezen egyházban egy 4 osztályból álló elemi fiu iskola, melynek összes népessége 137. t. Bartha Károly, s. lelkész és isk. igazgató, Simó József, Bartha István, a negyedik tanítói állomás jelenleg üres, van továbbá egy két osztályos leány iskola, melynek összes népessége 118. tanítók Szacsva János, Kerestély Lázár.
l. e. Oroszfalu, l. sz. 60. Szt-Katolna, l. sz. 15. Imecsfalva, l. sz. 13. Bereczk, l. sz. 9.
2. *Bitá*, l. sz. 365. l. Gagyai István, t. Szász István, t. sz. 23.

3. *Léczfalva*, l. sz. 888. t. 42. t. Zoltán Elek s. f. t. Kó-
asis Elek, nyugalmazott t. Sándor István; l. t. Bene
Elek.
4. *Márkusfalva*, l. sz. 643. t. sz. 65. l. Bodola Samu, fia t.
László Mózes, ny. t. Incze László, l. t. Kovács
József.
5. *Mátisfalva*, l. sz. 158. l. Kése Mihály, t. nincs. Márkos-
falván tanulnak a tanulók.
6. *Mártonfalva*, l. sz. 345. l. Simó Sándor, t. sz. 61. t. Mi-
hályfalvi Ferencz.
l. e. Hatyolyka, l. sz. 18.
7. *Karatna*, l. sz. 126. l. Szakács János, t. nincsenek,
é. v. Deák Antal, Fel-Torján tanulnak a tanulók.
8. *Fel-Torja*, áll három részből, *Fel-Torja*, *Volál és Felső-
Karathna*, l. sz. 441. t. sz. 39. l. Zajzon István ki
közügyigazgató is, t. Szotyori István.
l. e. Szárazpatak, l. sz. 4. Al-Torja, l. sz. 13. Peselnek,
l. sz. 3.
9. *Ikafalva*, l. sz. 458. l. Zajzon Áron, t. sz. 16. t.
Tusa János.
l. e. Futásfalva, l. sz. 9.
10. *Fel-Csernáton*, l. sz. 1090. l. Vitályos György, t. sz.
90. f. t. Bodor János, l. t. Tamás Miklós.
11. *Al-Csernáton*, l. sz. 1562. l. Kovács Károly, t. sz.
100. t. Mihályfalvi Lajos, l. t. Bartha Pál.
12. *Albis*, l. sz. 856. l. Szini János, t. sz. 46. t. Abra-
hám Mózes, l. t. Kovács Zsigmond.
13. *Dálnok*, l. sz. 1577. l. Ferenczi János, t. sz. 96. s.
t. Keresztély Dávid, ny. t. Keresztély Lázár. l. t.
Pilbárt Sándor.
14. *Maksa*, l. sz. 682. s. l. Jancsó Ferencz, ny. l. Jan-
csó Máté, t. sz. 50. t. Albert László.

XIX. A fogarasi

Közvetlen püspöki felügyelet alatt álló egyház, lelkek száma 869. lelkész Pánczél Károly, segéd l. László Zsigmond, t. sz. 112. kik közül fiu 57, leány 55. Tanítók: a segéd lelkész, Dancs Péter és Tókos Lajos, leány t. és énekvezető Incze Ferencz.

XX. A lutheranus püspökség alatti ev. reform. egyházak.

1. *A szászvárosi*, l. sz. 710. l. Papp István és Dáne István, t. sz. fiu 20 leány 15, leány t. az énekvezető Borsos József, fiu t. Papp József.
2. *Tordos*, l. sz. 161. l. Nagy Tamás, t. sz. 17. t. Vén Mihály.
3. *Vizakna*, l. sz. 1037. l. Herepei Károly, segéd l. Reissner Mihály, t. sz. 140. t. Takács Mózes Márk Pál.
4. *Kobor*, l. sz. 914. l. Nemes Sámuel, s. l. Nemes József, egyszersmind fiu iskola tanító t. sz. 139. leány t. Boér Mihály.

XXI. Oláhországban létező Egyházak:

1. *Bukurest*, l. sz. 2000. l. Koos Ferencz, t. sz. 72. t. Kis József és Gyalai Sámuel, roman nyelvű tanító Dumitreszka Gligor.
2. *Pitesd*, l. sz. 123. l. Czoldor Márton, t. sz. 25. t. Horsa József
3. *Plojest*, l. sz. itt és a környéken 400—500, Mégeddig nem volt papjok, mert nincsen semmi egyházi birtokuk.
4. *Fokszány*, l. sz. 120—150. nincsen sem pap sem tanító. Igy szénvednek a hívek minden pásztor nélkül Galacon, Brailában és Krajovában.

TANINTÉZETEK.

A kolozsvár- nagyenyedi papnövelde, a mellé csatolt iskolatanítói képezdével,

Főgondnok: Gr. Mikó Imre.

Algondnokok: B. Kemény István.

T. Fosztó Ferencz, egyszersmind gazdasági felügyelő.

Rendes tanárok:

Bodola Sámuel, a papnövelde felügyelője.

Nagy Ferencz, igazgató tanár.

Nagy Péter, a homileticum seminarium vezetője.

Hegedüs János.

Décsi Károly.

Gáspár János, az iskolamesteri képezde igazgatója

Jancsó József.

} Kolozsvárt.
Nagy-
Enyeden.

Tanulók száma.

Kolozsvártt:

A tulajdonképpeni theologusok } 1-ső évesek 21.
2-ik „ 33.

Az előkészítő osztálybeliek } 1-ső évesek 5.
2-ik „ 11.

Nagy-Enyeden:

Az előkészítő osztálybeliek } 1-ső évesek 12.
2-ik „ 8.

Az iskolamester-képezdebeliek } 1-ső évesek 8.
2-ik „ 25.

Az iskolamester-képezdében az illető tanárokon kívül az éneket tanítja Boros Gábor, az orgonát és zongorát Binder Dániel.

Nyilvános gymnasiumok:

I. Nagy-Enyeden:

Rendestanárok: Vajna Antal, director.

Mihályi Károly, rector.

Kasza Dániel.

Segédtanár: Herepei Károly.

Szaktanitók: Nagy Károly, németnyelvben.

Szente József, terményrajzban.

Boros Gábor, énekben.

Binder Dániel, musicában

Ideiglenes tanitók: a Gymnasiumban.

Vajna Ádám.

Sándor János.

Gyulai Sándor

Gruzda Domokos.

Garda József.

Viski Pál.

Tókos Sándor.

Baló Sándor.

Az elemi tanodában:

Ágoston Pál.

Tankó Ferencz.

Vékás Lajos.

Tánczos István.

Sándor József.

A collegium jogügyeinek kezelője: Veres Károly országos ügyvéd.

Pénztárnok: Kis Károly.

Tanulók száma a gymnasiumban:

I-ső osztályban	—	—	73.	
II-ikban	—	—	56.	
III-ikban	—	—	66.	
IV-ikben	—	—	54.	
V-ikben	—	—	40.	
VI-ikban	—	—	20.	
VII-ikben	—	—	25.	
VIII-ikban	—	—	20.	összesen 354.
I-ső elemi osztályban	—	—	57.	
II-ikban	—	—	84.	
III-ikban	—	—	93.	
IV-ikben	—	—	81.	összesen 315.

a nagy-enyédi gymnasium népessége 669.

II. Kolozsvártt.

Főgondnokok: M. Ugron István.
 Gr. Kemény Sámuel.
 M. Szacsvai Zsigmond.
 B. Bánffy Albert.

Algondnok: M. Zeyk Károly.

Rendestanárok: Takács János, director.
 Sámi László nyomda-felügyelő.
 Sárkány Ferencz, rector.
 Gyulai Pál, könyvtár felügyelő.

Segéd-tanárok: Kócsi Károly, iskolai jegyző.
 Indali Péter.

Szaktanárok: Vadas József, kolozsvári esperes.
 Bányai Pál.

Szaktanítók: Sievet Károly.
 Bóhm Mihály.
 Deák Farkas.
 Ignác Károly.
 Varga Lajos.
 Szeremlei Lajos.

Elemi osztályok tanítói.

Jancsó Lajos.	Botka Károly.
Kemény István.	Gurzó Ferencz.

Énektanító: Bothos István.
 Szépirás és rajztanító: Láposi Lajos.
 Zenetanító: Suck György.
 Iskolai ellenőr: Nagy Mihály.
 Iskolai pénztárnok: Erdélyi Sámuel.
 Jóságfelügyelő: Fülöp Sámuel.
 Iskolai ügyvéd: Kollát Sándor.

Tanulók száma a gymnasiumban.

I-ső osztályban	—	—	50.	
II-ikban	—	—	49.	
III-ikban	—	—	36.	
IV-ikben	—	—	47.	
V-ikben	—	—	36.	
VI-ikban	—	—	20.	
VII-ikben	—	—	32.	
VIII-ikban	—	—	32.	összesen 302.
I-ső elemi osztályban	—	—	46.	
II-ikban	—	—	41.	
III-ikban	—	—	49.	
IV-ikben	—	—	44.	összesen 180.

A gymnasialis és elemi osztályok összes népessége 482.

III. Maros-Vásárhelyt:

Főgondnokok: B. Bánffy János.

Id. gr. Teleki Domokos.

Gr. Toldalagi Ferencz.

Algondnokok: T. Antal Imre.

Dr. Péterfi Pál.

A gymnasium jogügyeinek igazgatója: Dózsa Elek, jogtudor.

Rendestanárok: Mentovich Ferencz.

Molnár János, rector.

Szabó Sámuel, director.

Bihari Sándor.

Segédtanárok: Urr György.

Deák József.

Bodola Dénezs.

Koncz József.

Gymnasialis osztály- és szaktanítók:

Balázs Lőrincz.

Dali János.

Mátyás Zsigmond.

Szász István.

Szentkirályi Sándor.

Tóth Márton.

Az elemi iskola tanítói.

Szász Sámuel.

Nemes Károly.

Magyarosi Károly.

Németnyelvtanító: Göldner Nándor

Rajztanító: Péterfi Károly.

Énektanító: Voczelka Károly.

Iskola pénztárnoka: Id. Jeney József.

Tanulók száma:

A theologiai előkészítő osztályban:				{ 1-ső évesek 24.	
				2-ik	9 össz. 33.
I-ső gymnasiális osztályban	—			80.	
II-ikban	—	—	—	71.	
III-ikban	—	—	—	33.	
IV-ikben	—	—	—	40.	
V-ikben	—	—	—	51.	
VI-ikban	—	—	—	35.	
VII-ikben	—	—	—	26	
VIII-ikban	—	—	—	30.	összesen 375.
I-ső elemi osztályban	—			68.	
II-ikban	—	—	—	87.	
III-ikban	—	—	—	98.	összesen 253.

A maros-vásárhelyi iskola összesen 661.

IV. Sz.- Udvarhelyen:

Főgondnokok: Gr. Bethlen Domokos.

Gr. Bethlen János.

Gr. Bethlen Farkas.

M. Ugron János.

Algondnok: M. Sebesi István.

Rendes tanárok.

Magyarosi József.

Korondi Mózes, rector.

Kis Ferencz, igazgató.

Pataky Pál.

Szaktanárok.

Baczoni Ádám,
Zajzon Ferencz, } helybeli ref. lelkészek.

Gymnasialis tanítók.

Lukácsffy Dénes. Bartha Károly.
Karácson István. Demes Péter.
Székely Ferencz.

Elemi iskolatanítók.

Barthos Dénes. Kis János.
Szabó Ferencz.

Németnyelvtanító: Papp György.

Írástanító: Izsaák István.

Musika és Műénektanító: Loschdorfer János.

Tanulók száma:

Hittani előtudományokat hallgató összesen 13.

I-ső gymnasialis osztályban	—	42.	
II-ikban	—	49.	
III-ikban	—	38.	
IV-ikben	—	31.	
V-ikben	—	29.	
VI-ikban	—	31.	
VII-ikben	—	13.	
VIII-ikban	—	14.	összesen 247.
I-ső elemi osztályban	—	54.	
II-ikban	—	57.	
III-ikban	—	44.	összesen 155.

Az udvarhelyi iskola népessége 415.

V. A zilahi VI osztályu gymnasium:

Főgondnokok: B. Wesselényi Farkas.

Id. B. Wesselényi-Ferencz.

Ifj. B. Wesselényi Ferencz.

Algondnok: T. Polgári Lajos.

Rendes tanárok: Hiri Ferencz.

Török István, igazgató.

Kerekes Sándor.

Baczó Gábor.

Deák Zsigmond.

Tiszt. tanárok: Fogarasi István, }
Verestói C. Sándor, } h. lelkészek

Rajz- és szépirástanító: Nagy Zsigmond.

Énektanító: Nagy Károly.

Az elemi iskolában rendes tanító: Dobai Sándor.

Segédtanítók: Szilágyi János.

Sámi Imre.

Márkus Sámuel.

Nagy Zsigmond.

Iskola ügyvéde: Koronka Lajos, országos ügyvéd.

Iskola pénztárnoka: Deáki Lajos.

Iskola gazdája: Asztalos Sándor.

Tanulók száma:

I-ső gymnasialis osztályban	—	36.	
II-ikban	— — —	16.	
III-ikban	— — —	12.	
IV-ikben	— — —	16.	
V-ikben	— — —	9.	
VI-ikban	— — —	7.	összesen 96.
I-ső elnmi osztályban	—	39.	
II-ikban	— — —	24.	
III-ikban	— — —	28.	összesen 91.

A zilahi iskola népessége 187.

VI. Szászvárosi algymnasium:

Főgondnokok: Gr. Kun Kocsárd.

M. Barcsai László.

Algondnokok: Kakucs Elek.

Dr. Lészai Dániel.

Tanárok: Papp István, } helybeli lelkészek és tisztel. tanárok.
Dáné István, }

Igazgató tanár: Szabó György.

Tanítók:

Leonhárd Frigyes.

Váradi Elek.

Papp Adám.

Földes Zsigmond.

Papp József.

Tanulók száma:

I-ső gymnasialis osztályban	—	14.
II-ikban	—	13.
I-ső elemi osztályban	—	28.
II-ikban	—	25.
III-ikban	—	25.
IV-ikben	—	16.

összesen 121.

VII. Sepsí-szentgyörgyi algymnasium.

Főgondnokok: Gr. Mikó Imre.

M. Székely Gergely.

M. Gyárfás Imre.

Algondnokok: T. Zatureczki István.

M. Lázár Mihály.

T. Donáth József.

Pénztárnok: T. Antal Zsigmond.

Igazgató tanár: Vajna Sándor.

Tanítók: Szakács Mózes.

Péter Károly.

Forró Zsigmond.

Gál József.

Segéd lelkész: Orbán Antal.

Énekvezető: Molnár Sándor.

Tanulók száma.

I-ső gymnas. osztályban	—	48.
II-ikban	—	30.
I-ső elemi osztályban	—	35.
II-ikban	—	56.
III-ikban	—	77.
IV-ikben	—	36.

összesen 302.

Összesített kimutatás.

Egyházmegyék:	a z o k b a n			
	anya- egyház	leány- egyház	lelkok száma	tanulók száma
Vajda-hunyadi .	24	75	4733	296
Károly-fejérvári	11	14	3200	286
Nagy-enyédi	31	52	19417	1510
Kolozsvári .	2	—	8176	450
Kolozs-kalotai .	39	17	21816	1790
Szilágy-szolnoki	69	8	46822	3202
Déézi	26	29	10250	564
Széki	51	21	20492	1778
Nagy-sajói káptalan .	7	20	2148	184
Görgényi	34	26	17783	1799
Marosi .	65	43	43465	3271
Küküllői .	35	56	16580	996
Nagy-szebeni	20	11	4384	425
Udvarhelyi	53	36	31784	2791
Erdővidéki .	15	3	10652	942
Sepsi .	37	4	23137	1914
Orbai .	11	6	12369	1009
Kézdi .	14	7	11862	984
Fogarasi	1	—	869	112
Lutheran. püspökség alatti egyházak	4	—	2822	331
Oláhországi egyházak	2	2	2723	98
Összeseg	551	430	315484	24731

Ha a népiskolai tanulók számához . 24731
hozzá számítjuk a papnöveldében, mesterképezdében és
gymnasiumokban tanulók számát, u. m.

Az Enyed-kolozsvári papnöveldében és mesterképez-
dében . 123
N.-enyédi gymnasium 669
Kolozsvári gymnasium 482
M.-vásárhelyi gymnasium a hittani előosztálybeliekkel . 661
Sz.-udvarhelyi gymnasium a hittani előosztálybeliekkel 415
Zilahi gymnasium . 187
Szászvárosi gymnasium . 121
Sepsi szt.-györgyi gymnasium 307

teszen a tanulók összes száma 27686

